

BULLETIN 2 / 2001

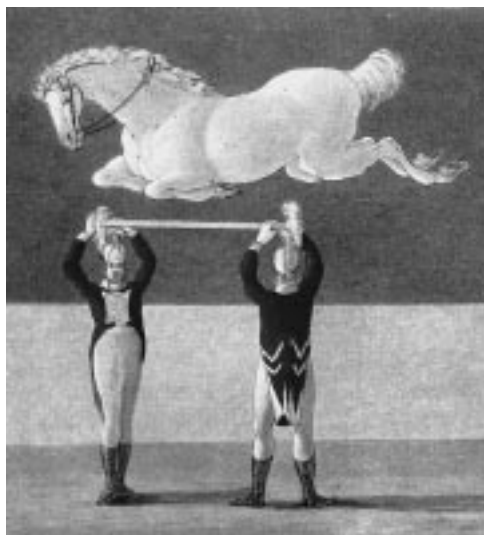
UMĚLECKOHISTORICKÁ SPOLEČNOST V ČESKÝCH ZEMÍCH / CZECH ASSOCIATION OF ART HISTORIANS

Národní komitét dějin umění „redivivus“

Ve všech uměleckohistorických komunitách patří národní komitěty mezi základní „atributy“ fungování oboru. Jeho historie v bývalém Československu a nyní v České republice však nebyla a dosud není prosta problémů. „Nová“ etapa NKDU začala 10. ledna 1990, kdy představitelé tehdejší ČSAV ukončili činnost národních komitétů všech vědních oborů sdružených pod egidou akademie – a tedy také Národního komitétu dějin umění. Jeho předseda, Jiří Kotalík, byl o této skutečnosti informován 24. ledna 1990, ostatní členové 5. února. Mezitím byla 28. ledna založena Uměleckohistorická společnost v českých zemích (UHS) a jedním z bodů jejích stanov se stal požadavek, aby výbor společnosti volil české zastoupení v tehdy ještě československém NKDU. Na jedné z dalších schůzí výboru UHS bylo 21. února zvoleno osm následujících členů národního komitétu: Eliška Fučíková, Ivo Hlobil, Jaromír Homolka, Lubomír Konečný, Ivo Krsek, Jaroslav Pešina, Pavel Preiss a Lubomír Slaviček. Jiří Kotalík 5. března na svou funkci rezignoval a písemně doporučil ČSAV, aby resektovala stanovisko UHS. Tento vývoj akceptoval také Mezinárodní komitét dějin umění (MKDU) a na svém zasedání 13. října 1990 v Bologni za své členy přijal Jána Bakoše a Lubomíra Konečného jako „membres titulaires“ a Elišku Fučíkovou jako „member suppléant“. Takto NKDU působil až do roku 1996, kdy se posledně jmenovaná stala členkou Bureau, které představuje exekutivu MKDU. Mezitím se Československo rozdělilo na dva samostatné státy a Mezinárodní komitét „mechanicky“ akceptoval rozdělení původního československého komitétu na dvě „národní“ části. Paralelně ovšem probíhalo také reformní vření v MKDU, které usilovalo zejména o časové omezení mandátu svých členů na nanejvýš dvě čtyřletá funkční období. Proto po 30. Mezinárodním kongresu dějin umění v Londýně skončil členství Lubomíra Konečného v MKDU, zatímco již na 29. mezinárodním kongresu v Amsterdamu se Eliška Fučíková stala členkou Bureau.

Konec historiků umění v Čechách a na Moravě?

Součástí programu valné hromady za rok 2000 se již tradičně stala odborná rozprava na aktuální téma. Jestliže v roce 1993 se tato debata týkala současného charakteru dějin umění a především metodologických problémů oboru a loňská se zamyslela nad problémem spíše z praktické sféry naší činnosti, totiž nad schopností či snad spíše neschopností týmové práce, letos se výbor UHS rozhodl položit mírně provokativní otázku, zda v Čechách a na Moravě nastává nebo dokonce již nastal konec historiků umění. Podobnou otázku totiž vyvolávají opravňují některé konkrétní situace z poslední doby, mj. způsob přípravy a realizace stále expozice českého umění Národní galerie ve Veletržním paláci. Aktualnost volby dodatečně potvrdily některé názory generálního ředitele NG, prof. Milana Knížáka, vyjádřené v jeho interview

Antonín Karel Balzer, Krasojezdci, detail (muzeum hl. města Prahy. Z knihy Dějiny českého výtvarného umění III, 1780-1890, Praha, Academia 2001)

na stránkách Ateliéru na počátku dubna t. r. V něm statutární zástupce významného uměleckohistorického pracoviště na otázku jak vidí roli a postavení historiků umění, které často kritizuje, odpověděl: „Historik umění se zabývá historií umění, tzn. že vědecky, tedy systematicky zjišťuje, kdy, jak, za jakých okolností a v jakých souvislostech díla vznikla. Tyto vědomosti jsou nesmírně užitečné, ale v žádném případě nedávají historikovi jasné právo stanovit priority

a v žádném případě už ne u živého umění. Takovýto historik je neocenitelný v tom, že nám může na základě svého vzdělání a následných zkušeností sdělit nějaké informace a naznačit souvislosti, o kterých se domnívá, že jsou pro porozumění díla důležité. Jeho názor může být, a většinou bývá, užitečný, ale při budování expozic či výstav nemusí být prioritní. Naopak, často se ukazuje, že kunsthistorický přístup je efektivní jen v malých, studijních výstavách

a projektech a u velkých prezentací selhává. Instalace moderního umění a současného umění ve VP před mým příchodem do NG byla příkladem selhání profesionality uměleckých historiků a teoretiků.“ A na jiném místě, opřen údajně o autoritu konference ředitelů evropských muzeí, konstatuje, že pro profesi kurátora v uměleckém muzeu (jak nazývá muzeum výtvarného umění) není uměleckohistorické vzdělání vůbec podmínkou. Výbor UHS rozhodně nechtěl, aby se diskuse proměnila v seblitostivý nárek na údělem českého historika, který mu připravil krutý, nechápající okolní svět. Proto také vyzval k přednesení úvodních referátů kolegy, kteří byli apriori zárukou, že k něčemu podobnému nedorazí. Záměrem bylo pokusit se o nutnou sebereflexi současného stavu, o osvětlení příčin, které nezřídka vedou k přehlížení historiků umění a jejich práce, příp. upozornit i na to, zda na této situaci neneseme také svůj podíl. Výbor je nesmírně zavázán PhDr. Lubomíru Konečnému z Ústavu dějin umění AV ČR, a doc. PhDr. Janě a Jiřímu Ševčíkovým z AVU Praha, že tuto výzvu přijali a přednesli své vstupní příspěvky, z nichž první je publikován v tomto čísle Bulletinu UHS. Stejně tak je nutno poděkovat Mgr. Martinu Mádlovi, který zareagoval na rozpravu na valné hromadě napsáním úvahy, kterou rovněž, jako podnět k další diskusi na toto téma otiskujeme. Škoda, že se do živé diskuse, kterou přednesená vystoupení vyprovokovala, se výrazněji nezapojil také prof. Knížák, který ač nepozván, se podstatné části valné hromady UHS zúčastnil.

Lubomír Slaviček

Lubomír Konečný

Konec historiků umění v Čechách a na Moravě – ano či ne, kdy a proč?

Téma letošní diskuse chtě/nechtě (a bezpochyby také záměrně) připomíná název slavné a dnes již klasické knihy německého historika umění Hanse Beltinga *Das Ende der Kunstgeschichte* (1983), v českém překladu, který byl vydán loni: *Konec dějin umění*. Proto snad mohou začít parafrázováním úvodní věty „Předmluvy“, kterou Belting roku 1995 napsal pro „revidované“ vydání své knihy: „Konec historiků umění neudělá dojem na nikoho, kdo si již zvykl na konec dějin umění, respektive na konec umění [nebo případně na 'konec dějin' samých nebo dokonce na 'konec světa'], a navíc je svědkem, jak úspěšně se zatím dějiny umění jako kulturní předmět a jako akademická disciplína prosadily také na populární úrovni, o boomu kulturních výstav ani nemluvě.“ S tímto konstatováním nelze než souhlasit - a to (kupodivu) i v Čechách a na Moravě. Každý rok se uskuteční řada výstav, na jejichž realizaci bývají vynaloženy dosud nevidané finanční prostředky, a které často přilákají nebývalé množství návštěvníků. I když smysl těchto *blockbuster shows* se ukazuje být poněkud problematický, doslova stovky zájemců, které se každý rok pokoušejí o přijetí ke studiu dějin umění, se zdají svědčit ne-li o vysoké prestiži našeho oboru, tak alespoň o tom, že je velmi „žádán“. Každoročně je publikována řada knih o výtvarném umění; byly založeny nové časopisy. Takže: Je tedy vůbec namístě mluvit o „konci historiků umění“? Již sám fakt, že o něm hovoříme, však nasvědčuje tomu, že toto téma je *nějak* aktuální. Všechny jmenované atributy „úspěchu“ naší disciplíny, totiž mají své *ale*. Ano, výstavy se konají, *ale* často nejsou koncipovány a realizovány historiky umění; knihy o umění jsou vydávány, *ale* jejich autory často jsou umělci sami nebo různí publicisté; zájem o studium oboru je obrovský, *ale* jeho uspokojení stojí v cestě nejrůznější překážky. V tomto výčtu by se dalo dlouho pokračovat a jeden každý jeho aspekt by mohl představovat téma na samostatnou diskusi. Nářky tohoto druhu se zdají implikovat, že to všechno jsou pouze problémy praxe, která se bůhví jak, ale především pro nás nespravedlivě, rozešla s našimi dobrými úmysly - respektive nám zlovolně brání v jejich realizaci. Zkrátka: Vlna je někde jinde. To sice může být v některých konkrétních případech pravda, ale myslím, že ani evidentní „nespravedlnosti“ by nás neměly svádět k tomu, abychom praxi dějin umění striktně oddělovali od jejich teorie nebo přesněji: od souboru představ, které si náš obor prostřednictvím svých tradic, představitelů a institucí vytváří o sobě samém, a které se pak prostřednictvím týchž představitelů a institucí pokouší uvádět do života. Zkusme proto postavit otázku opačně, není-li konflikt a často frustrující praxe oboru alespoň zčásti důsledkem „jeho“ představ o sobě samém - představ, které se mohou rozcházet s reálnými parametry situace, v níž svůj obor praktikujeme.

Věřím, že - stejně jako já - cítíte potíže při použití zájmena „jeho“, hovoříme-li o vědním oboru. Tyto představy nevytváří a neprotěžuje jakýsi abstraktní a neosobní obor, ale jednotlivci, kteří jej praktikují (tedy my sami), případně instituce oboru, ale to opět není nikdo jiný než my. Dnes už snad není třeba zdůrazňovat, že vědní obory (a tedy také dějiny umění), se svými metodami, institucemi a agendou nejsou epifanií absolutních cest k věčně platnému poznání, nýbrž konstrukty, které vyrostly na půdorysu zcela konkrétních zájmů. Nejsme-li tedy v rámci existence a působnosti našeho oboru s něčím zcela srozuměni (a téma dnešní debaty je toho dokladem); a máme-li důvodné pochybnosti o tom, že to je pouze „jeho“, námi nezaviněná, praxe - pak by patrně bylo namístě kriticky se zamyslet nad *teorií této praxe*, nad jejími základy. Zde je však kámen úrazu. České dějiny umění se zdají trpět chronickou absencí sebereflexe, vlastně se vyznačují přímo nevůlí k ní. Na totu skutečnost recentně poukázali Michal Šroněk a Jaroslava Hausenblasová, když na stránkách *Bulletinu UHS* opakovaně referovali o diskusi, která od roku 1999 probíhá mezi historiky. Na závěr jejich prvního textu zasnely následující otázky: „Je diskuse mezi historiky skutečně jen vnitřní záležitostí jednoho oboru, jehož představitelé jsou pod tlakem mladé generace nuceni bourat stereotypy myšlení a vracet se nyní k problémům, kterým se před deseti lety úspěšně vyhnuli? Neměli bychom o podobné diskusi uvažovat i v jiných historických vědách, tzn. v našem případě především v dějinách umění? Nebo si myslíme, že jsme z očí uměleckohistorické komunity odstranili všechny třísky a teď se můžeme smát, jak si ti historikové neví rady s trámem před prahem svého domu? Není zde opravdu nic, co bychom se měli snažit změnit?“

Pro situaci našeho oboru je typické, že tyto (a mnohé další, naprosto konkrétní) otázky zůstaly bez odezvy. A to i přesto, že bylo zdůrazněno, „že nejde o vyřizování odborných (či dokonce osobních) účtů nebo o dobývání pozic jednotlivých pracovišť, ale [...] o náš obor“. Jeho situace se po listopadu 1989 zásadně změnila, ale z dnešního odstupu více než deseti let se zdá, že to tyto proměny jsou pouze vnější. To, že odpadla svěrací kazajka ideologických klíšů předlistopadové „marxistické uměnovědy“ ještě neznamená, že se lze zcela neproblematicky

Tyto skutečnosti (plus úmrtí dvou členů původního komitétu) vyústily v nutnost NKDÚ rekonstruovat. Jeho zbývající členové se proto rozhodli odstoupit a tak umožnit konstituování výboru nového. K tomu však došlo až na schůzi výboru UHS 12. října 2001, kdy byli za členy NKDÚ zvoleni: PhDr. Lenka Bydžovská, PhDr. Eliška Fučíková (jakožto členka Bureau), PhDr. Lubomír Konečný, doc. PhDr. Vojtěch Lahoda, prof. PhDr. Lubomír Slaviček, prof. PhDr. Milan Togner a prof. PhDr. Petr Wittlich. Ti na své první schůzi 2. listopadu 2001 zvolili za předsedu NKDU a současně „titulárního člena“ MKDU Lubomíra Slavička, za „náhradníka“ Vojtěcha Lahodu a jako tajemníci národního komitétu Lenku Bydžovskou.

Národní komitét v současné době připravil své stanovy, které musejí odpovídat nejen požadavkům MKDU, ale i jeho schválení, a pracuje na formalitách svého znovuzáclenění do orgánů mezinárodní organizace. K tomu by mělo dojít během colloquia, které se má konat koncem října 2002 v Kodani.

-lk-

Zápis z valné hromady Uměleckohistorické společnosti v Českých zemích konané dne 18. května 2001 v přednáškovém sále Národního muzea v Praze, Václavské náměstí 1, Praha 1

Předseda výboru UHS prof. PhDr. Lubomír Slaviček seznámil v úvodu s programem valné hromady (zpráva o činnosti UHS v roce 2000 a 2001 a zpráva o hospodaření UHS; vyhlášení a předání ceny Josefa Krásy za rok 2000 a předání Baderova stipendia; odborný program: diskuse na téma: „Konec historiků umění v Čechách a na Moravě? Role historika umění v současnosti“ na základě přednesených odborných referátů). Současně připomenul 10. výročí trvání UHS a upozornil na možnost placení členských příspěvků ve výši 250,- a 100,- Kč pro nadcházející období; červen 2001 až konec května 2002) v průběhu valné hromady.

Ve své úvodní zprávě o stavu UHS za uplynulé období (rok 2000 a část roku 2001) hovořil prof. Lubomír Slaviček o výsledcích práce výboru UHS, o plánech a problémech činnosti společnosti (viz níže - Zpráva o činnosti výboru UHS) a o změnách v celé uměleckohistorické obci v kontextu s celospolečenskými problémy (např. přesuny zřizovatelů v rámci nových územně správních celků, personální situace v NG Praha a MG Brno). Předložil valné hromadě k vyjádření návrh výboru na

zřízení *Ceny Uměleckohistorické společnosti a na pořádání sjezdů historiků umění z českých zemí, které by se zabývaly aktuálními odbornými aspekty oboru.*

Připomněl potřebu realizovat příručku *Kdo je kdo v uměleckohistorické práci současnosti.* Dále hovořil o zahájené přípravě na volby nového výboru UHS v květnu roku 2002 a o nutnosti včasného sestavení reprezentativní kandidátky. Ta by měla vzniknout i za základem návrhů členů UHS a její výsledná podoba bude zveřejněna v prvním čísle *Bulletinu UHS 2002.*

Doc. PhDr. Milena Bartlová pak seznámila účastníky valné hromady UHS s revizní zprávou o hospodaření, která byla plným počtem hlasů schválena. Podle zprávy bylo hospodaření bez závad. Vzhledem ke zvýšenému členskému příspěvku je i bilance hospodaření společnosti bez problémů. K předneseným zprávám proběhla diskuse, v níž byl vyjádřen souhlas se záměrem zřídit *Cenu UHS i pořádat sjezdy historiků umění.* Jako host v diskusi vystoupila Dr. Vlasta Čiháková-Noshiro, která přítomné seznámila s peticí na podporu a pomoc při řešení tzv. neziskových galerií (Špálova galerie, Mánes, Nová síň ad.), jejichž existence je vážně ohrožena. Valná hromada většinou hlasů doporučila petici podpořit. *Cenu Josefa Kráse za rok 2000 byla předána Mgr. Romanu Musilovi za přípravu výstavy a publikace Zajatci hvězd a snů; laudatio přednesl doc. Roman Prahl. Doc. Milena Bartlová seznámila valnou hromadu s návrhem výboru UHS na udělení Baderova stipendia pro rok 2001 pro mladé badatele zabývající se problematikou malířství 17. století. Na základě výběru komise (dr. Hana Seifertová, dr. Michal Šroněk, doc. Milena Bartlová) cenu obdržely Johana Kofořňová na projekt „Typy prostoru a jejich vliv ve středoevropském malířství“ a Markéta Galová „Raná léta Karla Škréty v Itálii“.*

Odborná část programu valné hromady UHS věnována aktuálním problémům: *Konec uměleckých historiků v Čechách? Úvodní referáty, které přednesli dr. Lubomír Konečný, ředitel Ústavu dějin umění AV ČR a doc. Jana a Jiří Ševčíkovi z Akademie výtvarných umění (viz Bulletin UHS č. 2/2001). Příspěvky se staly východiskem k diskusi, v níž vystoupili mj. prof. Milan Knížák, generální ředitel Národní galerie, dr. Jaroslava Hausenblasová, doc. Milena Bartlová, prof. Pavel Preiss, doc. Ladislav Daniel, Mgr. Martin Mádl, prof. Lubomír Slavíček a dr. Pavel Štěpánek.*

Na závěr valné hromady předseda UHS poděkoval přítomným za účast na valné hromadě a za živou diskusi, dále vyjádřil poděkování ředitelství Národního muzea za poskytnutí prostoru pro konání valné hromady. Současně zdůraznil, že pro nejbližší

vrátit ke stavu, který panoval před tímto umrtvujícím stiskem. Je snad zcela zbytečné připomínat, že dějiny umění se mezitím ve všech svých aspektech zcela dramaticky proměnily. (Německá *kunsthistorie* prošla krizí roku 1968, která vedla k založení „Ulmského spolku“ a odstártovala jeho „ideovou“ kritiku starší teorie a praxe oboru. Anglo-americká *art history* se důkladně poučila z teoretických podnětů příbuzných disciplín.) Pokud přijmeme Beltingovu tézi, že „umění odpovídalo rámci dějin umění [jako disciplíny], pokud se mu stále znovu přizpůsobovalo“, tak čeští historici umění tím, že se přizpůsobili „nepřizpůsobivým“ a namnoze konzervativním institucím oboru, se vymkli jeho aktuálnímu rámci. To vše se odehrávalo a odehrává za téměř úplné absence sebereflexe a na ní navazujících praktických kroků. Vypadá to, jako kdyby „krásný“ předmět dějin umění, tj. umělecká díla, vedl k „estetizaci“ disciplíny samotné. Na závěr bych se chtěl ještě jednou vrátit k Beltingově knize. Zatímco název jejího 1. vydání (1983) byl opatřen otázkou: *Das Ende der Kunstgeschichte?*, revize z roku 1995 tento konec již prostě a bez otazníku konstatuje. Jak ale všichni z vlastní zkušenosti víme (nebo alespoň tušíme), neznamená to konec dějin umění jako disciplíny, ale postupné odumírání určitého typu její teorie a praxe. Neznamená to ani „konec historiků umění v Čechách a na Moravě“, ale problematizování (nikoliv konec) toho typu historika umění, který byl dosud pokládán za standardní: specialisty, který se nezajímá o nic jiného než o svou, velmi striktně vymezenou odbornost; „staré“ a „moderní/současné“ nechápe jako dvě nedílné součásti jednotného pole umění vizuality; interdisciplárnost přijímá jen jako módní slogan; uzavírá se před teorií a metodologickou reflexí a sází na rutinu; nezajímá ho veřejná agenda jeho/její profese (čehož dokladem je „nevalná“ účast na této valné hromadě) Proto mi dovoluete následující resumé: Titul naší letošní diskuse byl a dosud je formulován jen jako otázka [?]. Obávám se však, že pokud dějiny umění zůstanou v Čechách a na Moravě oborem bez sebereflexe, mohl by se tento otazník záhy stát zbytečným.

Martin Mádl Šedivě všechny teorie, zelený strom života?

V roce 2001 proniklo na program valné hromady UHS téma „Konec dějin umění“. Zazněla výzva k zamyšlení nad současným stavem, obsahem a významem dějepisu umění, výzva k reflexi tradičních metod studia umění i některých nových trendů, jež se rozvíjejí v zahraničí. V zrcadle dojmů, jež zanechaly dva pádné referáty i rozpačitá diskuse, lze mimo jiné vyčíst jistou rozštěpenost postojů naší uměleckohistorické obce. Tu jakoby zjev nových metodologických přístupů rozdělil do táborů *teorie umění a dějin umění*. Mohlo by se zdát, že zastánci teorie umění vidí v dějinách praktické hromadění a třídění fakt, někdy bez hlubší reflexe či dostatečné interpretace, a pohyb v uzavřeném prostoru tradice. Naopak přívrženci dějepisu jakoby v teorii umění spatřovali odtržení od reality života a pohyb v kruhu neúčelnosti a zbytečné mnohomluvnosti, jež nepřináší ani zprostředkování fakt, ani novou metodu poznání samého. Porozumění obsahu kategorií teorie a dějin umění se tak stává problémem klíčovým. Výrazným se tu jeví moment implikovaného protikladu, v němž pojmy teorie a dějiny umění naplňujeme obsahy, které jsou analogické obsahu *teorie a praxe* ve vědě a filosofii. Zdánlivě velmi přiléhavě zní pak srovnání s definicí, podle které je vztah teorie a praxe vztahem mezi „*abstraktní vědou a konkrétní sociálně historickou skutečností*“.¹⁾ Použit v uměnovědě působí tento model dojmem rovnováhy, vzájemného doplňování a inspirativního napětí.

Určité znepokojení tu však vyvolává polyvalentní obsah pojmu „dějiny“. V nejobecnější charakteristice dějinami chápeme jakékoli dění. V užším smyslu jsou dějiny specifickým způsobem lidského působení, uskutečňovaného v prostoru a v čase. Třetím významem slova „dějiny“ (a jeho různých cizojazyčných ekvivalentů) je pak sama historická věda, dějepis, tedy způsob studia a vylíčení dějinného dění.²⁾ Původní obsah řeckého a odtud latinského slova *historia* se k tomuto třetímu významu vázal. Jeho smyslem bylo „vědění“ jako takové, *histór* byl „ten kdo zná“, sloveso *historéo* znamenalo hledání poznání, pátrání, vyzvídání.³⁾ Hovoříme-li však o praxi jako o konkrétní sociálně historické skutečnosti, pak máme zřejmě na mysli naopak ono obecné dění. Dějinnou skutečnost, jejíž roli bychom rádi přisoudili dějinám umění v jejich pomyslném protikladu k teorii, však s *poznáváním* jí samé jednoduše ztotožňovat nemůžeme, přestože samo poznávání je druhem praxe a skutečnost mu patrně nelze upírat. Právě tak interpretace uměleckého díla může jeho skutečnost přiblížit, což však neznamená, že bychom tím připouštěli identitu této skutečnosti s pojmy, na něž nejrůznější obsahy převádíme.⁴⁾ Domnívám se, že k identifikaci skutečnosti s pojmy dnes nedochází. Přesto, jakoby se u nás projevovala nekontrolovaná tendence spatřovat v *dějínách umění „předmětnou činnost“* jakožto „*kritérium pravdy*“, kde „*vlastní praxe... je základnou poznání, tzn. prostředkem, kterým si*

lidé mohou vůbec zpřístupňovat věci objektivní reality, jejich vlastnosti a vztahy... Čím pokročilejší je praxe, tím více vlastností objektivní reality je jí zpřístupněno, tím obsáhleji a hlouběji mohou lidé objektivní realitu poznávat.“⁵) Ha! To jsou však postoje (či spíše fráze) marxistické filosofie (či spíše ideologie).

V žádném případě nehodlám dokazovat, že by práce českých uměnovědců rostla na marxistických základech. Naopak! Na rozdíl od jiných humanitních oborů si domácí uměnověda v totalitní éře udržela za cenu malé prosperity a díky jistému přehlížení od marxismu odstup a většinou mu nečinila ústupky. Ba co víc, dokázala se vůči marxistické ideologii vymezit. Domnívám se, že se protimarxistická resistance projevovala právě příklonem k těm filosofickým směrům a konceptům, které jsme uvykli hodnotit jako idealistické. Snad právě v tom tkví jistá oprávněnost výtky, že se teorie uměnovědců vzdaluje realitě.

O soudobé české uměnovědě bylo řečeno, že se jí dosud nepodařilo odpoutat se od metod Vídeňské školy. Jestliže byl základ českého dějepisu umění hledán v „*precizní badatelské empirii, bazírující na studiu pramenů a v kritické slohové akribii*“⁶), pak je to bezpochyby příčinou vlivu Vídeňské školy, nikoli dialektického materialismu, jehož nepoetická teorie poznání spatřovala jádro lidské praxe ve výrobní činnosti⁷) (historik umění by tu zřejmě opravdu musel začít malovat, aby svou praxí došel poznání...). Ve svém dualismu však Vídeňská škola spolu s pozdním Maxem Dvořákem nabídl jako protipól radikálního historismu také výraznou idealistickou metafyzickou koncepci, v níž bylo umění chápáno jako výraz spirituálních obsahů, jako výraz ducha doby.⁸) Domnívám se, že vliv Vídeňské školy u nás působil velmi dlouho právě proto, že se hloubka a krása jejího idealismu zvláště zřetelně vyjímal proti duchovní omezenosti ideologicky zmanipulovaného materialismu. Domnívám se, že tento relativismus působil ve prospěch některých idealistických uměnovědných koncepcí také v západní Evropě.

Existují-li obavy z toho, že se teorie umění vzdaluje realitě a stává se málo plodnou pro poznání umění, pak by podobná kritika neměla být namířena proti „teorii umění“ obecně, ale spíše proti její specifické idealistické poloze, které se nedaří překlenout propast k realitě (za níž si samozřejmě nemusíme představovat hmotu ani výrobní činnost). Četné, ve svých dějinách proměnlivé definice pojmu *teorie* se totiž od toho, co dnes slyšíme při kritice *teorie umění*, v mnohém podstatně liší.⁹) Již proto je užitečné se takovými definicemi zabývat. Přestože pojem „teorie“ můžeme naplnit různými obsahy, neměli bychom jej lehkomyšlně či svévolně zaměňovat s pojmy jako metodologie, hypotéza, abstrakce, subjektivní idealismus nebo dokonce fikce či utopie, jakkoli mohou navzájem souviset.¹⁰) Snad by pak bylo možné nahlížet teorie jako historicky osvědčené a nevyhnutelné způsoby zpracování fakt a řešení problémů, bez nichž není věda možná. Bylo řečeno, že „*vědecké faktum a vědecká teorie nejsou navzájem kategoricky oddělitelné*“. Bez teorií a jejich systémů, paradigmát, se „*všechna fakta jeví jako stejně závažná*“ a „*shromažďování dat činností spíše náhodnou*“. Byla však také vznesena polemická otázka, zda vůbec nějaká ze společenských věd své paradigma již přijala.¹¹) Myslím si, že až po vyjasnění některých základních pojmů se můžeme tázat, do jaké míry jsou pro uměnovědu takovým paradigmatickým dějiny umění, zda uměnověda dospěla ke krizi, jež změnu teoretického systému vyžaduje, atd.

Mefistův strom života se sytě zelená. Stromu, jak známo, přidá na svěžesti zalévání, kypření půdy, občas také přesazení. Bez šedivého žebříku na jeho zlaté plody jen ztěží dosáhneme.

1 Cit. André Tösel, *Theorie-Praxis-Verhältnis*. In: Hans Jörg Sandkühler (ed.), *Europäische Enzyklopädie zu Philosophie und Wissenschaften*, Band 4, Hamburg 1990, s. 585-592.

2 Srov. Walter Brugger, heslo „Dějiny“. In: Walter Brugger (ed.), *Filosofický slovník*, Praha 1994, s. 100-101.

3 Henri-Irénée Marrou, *Qu'est-ce que l'histoire?* Le mot et la chose. In: Charles Samaran (ed.), *L'histoire et ses méthodes. Encyclopédie de la Pléiade*. Paris 1961, s. 4-6.

4 Ke vztahu pojmu a skutečnosti v rámci umělekohistorické interpretace srov. Ján Bakoš, *Priestory interpretácií*. In: Ján Bakoš, *Periféria a symbolický skok*. Bratislava 2000, s. 13-34.

5 Uvedené formulace jsou převzaty z marxistického filosofického slovníku, vytvořeného kolektivem pracovníků bývalé NDR. Cit. Dieter Wittich, heslo „Praxe“, In: Georg Klaus – Manfred Buhr (ed.), *Filosofický slovník*. II. díl, Praha 1985, s. 110-114. Srov. též charakteristiku marxistického a dialekticko-materialistického způsobu interpretace pojmu „praxe“, kterou podává Peter Ehlen, heslo „Praxe“, In: Walter Brugger (ed.), *Filosofický slovník*, Praha 1994, s. 333-334.

6 Cit. Anděla Horová, *Čeho se bojí dějiny umění?* *Bulletin Umělekohistorické společnosti v českých zemích*, č. 3-4, 1998, s. 1.

7 Srov. Wittich, tamtéž, s. 110.

8 Srov. Max Dvořák, *O nejnaléhavějších metodických problémech ve výchově k umělekohistorickému bádání*. In: Max Dvořák, *Umění jako projev ducha*. Praha 1936, s. 187-205; Ján Bakoš, *Štyri trasy metodológie dejín umenia*. Bratislava 2000, s. 22-39.

9 K širokému tématu definic teorie srov. např. Nicholas Lobkowicz, *Theory and Practice: History of a Concept from Aristotle to Marx*. Notre Dame - London 1967; Christian Thiel, *Theorie*. In: Jürgen Mittelstraß (ed.), *Enzyklopädie Philosophie und Wissenschaftstheorie*. Band 4, Stuttgart – Weimar 1996, s. 260-270; Hervé Barreau, *Théorie*. In: Dominique Lecourt (ed.), *Dictionnaire d'histoire et philosophie des sciences*. Paris 1999, s. 940-946.

10 Problém obrany vnitřních obsahů pojmu „teorie“ se zdaleka netýká jen dějin umění. K tomuto tématu srov. např. Grover Maxwell, *Ontologické postavení teoretických entit*. In: *Filosofie vědy*. Praha 1968, s. 55-85; Hillary Putnam, *Čím teorie nejsou*. Tamtéž, s. 161-177.

11 Cit. Thomas S. Kuhn, *Struktura vědeckých revolucí*. Praha 1997, s. 20, 27-28. Srov. též Břetislav Fajkus, *Současná filosofie a metodologie vědy*. Praha 1997, s. 67-87.

období je hlavním úkolem výboru UHS připravovat sjezd uměleckých historiků v příštích třech letech. Ukončení 10. valné hromady. Termín příští valné hromady, která je výroční valné hromadou a v jejímž průběhu dojde v květnu 2002 k volbě nového výboru společnosti, je květen 2002.

Zapsala: Anežka Šimková

Ze zprávy o činnosti výboru UHS únor 2000 až květen 2001

Vzhledem, kde skutečnosti, že výbor UHS o většině své činnosti informoval pravidelně na stránkách tohoto Bulletinu může být zpráva o jeho činnosti stručná. Výbor se jako výkonný orgán UHS od poslední valné hromady sešel celkem 9x, a to 3. 3. 2000, 26. 5., 30. 6., 29. 9., 3. 11., 15. 12., 2. 2. 2001, 30. 3. a 20. 4. Na těchto schůzkách se mimo běžné agendy spojené s činností UHS řešili některé problémy oboru, např. v oblasti památkové péče, příp. otázky kolem Moravské galerie v Brně apod.

Památková sekce UHS

Velmi aktivně pracovala v uplynulém období památková sekce UHS v čele s Bekeť Bukovinskou, na jejíž činnosti se dále podíleli Martin Mádl, Dalibor Prix, Ivan Muchka, Pavel Šopák a kromě nich i řada dalších externích spolupracovníků. Činnost sekce byla úzce koordinována s pracovišti památkové péče a Klubem za starou Prahu. Konkrétní aktivity sekce a problémy, s nimiž se česká památková péče musí v současnosti vyrovnávat byly podrobně reflektovány v Bulletinu UHS a lze je v mnohem podrobnější verzi najít také na webových stránkách Ústavu dějin umění, kde UHS má svoji složku. Přínosná činnost památkové sekce přímo vybízí, aby v blízké době došlo také ke zřízení dalších podobných sekcí, např. studentské a zejména muzejní, kde se nabízí těsná spolupráce s transformovanou Radou galerií České republiky (dříve Rada státních galerií). Jde nepochybně o oblast, která si právě v dnešní době zasluhuje soustavnou a bedlivou pozornost odborné veřejnosti, neboť všechny dosavadní státní galerie (s výjimkou Národní galerie v Praze, Moravské galerie v Brně a Umělecko-průmyslové muzeum v Praze) byly ministerstvem kultury předány na vzniklé vyšší územní celky - kraje a v důsledku toho se ocitla ve zcela nejisté situaci, která v žádném případě nesmí narušit jejich existenci. Zřízení této sekce, nebo alespoň velmi těsná spolupráce s uvedenou Radou galerií České republiky. Ovšem i zmíněné státní instituce se potýkají s řadou problémů, např. personál-

ních, které odborná veřejnost musí bedlivě sledovat. Stejně tak by se UHS neměla uzavírat těsnější spolupráci s ostatními profesními organizacemi a sdruženími oboru (asi tak jak se tomu děje právě v oblasti památkové sekce - Pražské grémium, Klub Za starou Prahu a pod.). Určité možnosti nabízí např. spolupráce s teoretiky výtvarného umění, ale také sesterská sdružení historiků umění na Slovensku a v Rakousku.

Bulletin UHS

Velkou pozornost věnoval výbor ve spolupráci s redakční radou vydávání svého informačního zpravodaje - Bulletinu UHS, který od letošního roku vychází dvakrát ročně. Probírka dosud vydaných Bulletinů, který za dobu své existence prodělal výraznou proměnu od skromného - rozsahem i podobou - zpravodaje profesního sdružení ve skutečný bulletin, dokládá, že Bulletin UHS dnes již snese srovnání s podobnými zahraničními tiskovinami. Zásluhu na tom má malý tým spolupracovníků a v neposlední řadě také technická redaktorka Mgr. Markéta Večeřáková-Svobodová. Je ovšem nutné zajistit vydávání Bulletinu přinejmenším v současné kvalitě. Výbor UHS i výkonná rada bulletinu by ovšem přivítali, kdyby se podařilo rozšířit okruh pravidelných příspěvateľů, kteří by jistě pomohli vnést na jeho stránky ještě větší žánrovou a také tematickou pestrost.

Cena UHS a sjezdy českých historiků umění

Z činnosti výboru vzešly v uplynulém období určité návrhy, mj. návrh na ustavení další, čestné ceny, kterou by výbor UHS napříště uděloval jednotlivcům, ale také autorským kolektivům za vynikající přínos v našem oboru a jeho aplikovaných disciplínách, památkové péči a uměleckohistorické muzeologii. Tato cena (výbor navrhl označení Cena uměleckohistorické společnosti) by měla vytvořit určitou protivažbu k dosavadní ceně Josefa Krásy určené mladým historikům umění do 40 let. Dalším návrhem, či spíše úvahou, která vyplynula z diskusí ve výboru UHS, je otázka, zda členové umělekohistorické obce, nejen ti, kteří jsou v současné době členy UHS, pociťují potřebu organizovat a uskutečňovat v pravidelných intervalech odborná setkání - něco na způsob sjezdů, které v zahraničí, např. v Rakousku nebo v Německu jsou běžné v umělekohistorických kruzích, a u nás mají např. určitou tradici mezi historiky. Sjezd jako odborné setkání, na němž jsou v několika sekcích projednávány a diskutovány aktuální odborné, metodologické problémy oboru. UHS se dosud - s větším či menším úspěchem a také pravidelností - snažila podobné odborné diskuse věnovat druhou část svých valných shromáždění. Podobná setkání vyžadují

KONFERENCE

Jaroslava Hausenblasová – Michal Šroněk Nový pohled na české baroko

Když v říjnu loňského roku představil generální kurátor připravované výstavy Sláva barokní Čechie, Vít Vlnas, hlavní ideu a koncepci dlouho očekávaného výstavního projektu ve své přednášce v Ústavu dějin umění AV ČR, bylo všem posluchačům jasné, o jak monumentální projekt se jedná. Jeho mimořádnost nespočívala jen v množství vybraných exponátů, plánovaných výstavních prostorách, početném týmu spolupracovníků, připravovaných publikací a doprovodných akcí, ale především v tom, že autoři usilovali o zprostředkování nového pohledu na českou barokní kulturu široké veřejnosti. Tuto myšlenku ještě dále Vít Vlnas upřesnil v předmluvě k později vydanému katalogu, kde uvádí, že na rozdíl od předešlých prezentací českého baroka téměř výhradně pomocí prvotřídních uměleckých děl, se tvůrci výstavy „pokusili sestoupit k hlubším a na první pohled méně atraktivním kulturním vrstvám“, aby v úzkém mezioborovém propojení došli „k jedinému cíli, totiž k tvorbě plastického a co možno nejživotnějšího obrazu barokní kultury v Čechách“. O tom, jak se podařilo tento záměr realizovat, se mohli diváci přesvědčit na výstavě samotné, která pod názvem *Sláva barokní Čechie. Umění, kultura a společnost 17. a 18. století* proběhla ve dnech 27.4.-28.10. 2001 v Praze. Původní idea, ukázat „plnost a mnohotvárnost české barokní kultury“, tak došla svého zhmotnění ve čtyřech pražských výstavních prostorách - Obrazárně Pražského hradu, Jiřském klášteře, Valdštejnské jízdárně a Paláci Kinských. Jejím pořadatelem byla Národní galerie v Praze ve spolupráci s hlavním městem Prahou, Uměleckoprůmyslovým muzeem, Národním muzeem a Národní knihovnou. V jejím závěru navíc proběhla mezinárodní konference Barokní Praha - Barokní Čechie 1620-1740.

Dnes, kdy výstava již skončila, je možné s odstupem provést zhodnocení, a zamyslet se na tím, jak se autorům podařilo naplnit jejich záměry, a to jak z pohledu laických návštěvníků, jimž byla ostatně především určena, tak i samozřejmě z pohledu zasvěcených odborníků. Přínos a smysluplnost vstupní ideje, připravit velkou kulturně historicky pojatou výstavu na téma baroko v Čechách, je zcela určitě nespochybnitelná. Takto koncipovaná výstava vychází v první řadě vstříc divácké objednávce, která preferuje širší pohled na dané téma před specializovaným a úzce oborově vymezeným zpracováním. Kulturně historicky zaměřené výstavní akce navíc nejsou jen reflexí vnějších požadavků, ale odpovídají i proměnám vědeckého nazírání na minulost, které směřuje ke komplexnějšímu antropologickému hledisku. Proč byla zvolena právě epocha baroka, je jasné. Období 17. a 18. století bylo od osvícenství téměř do konce 20. století v naší historiografii vykládáno z nejrůznějších ideologických pozic, které tvář této epochy zkreslovaly i účelově zneužívaly. Odborným východiskem autorů byly výstavy českého barokního umění, počínaje předválečným počinem v roce 1938 a konče převážně zahraničními expozicemi českého baroka uskutečněných v 60.-80. letech 20. století v západní, jižní a východní Evropě. Organizátoři výstavy Sláva barokní Čechie se však snažili postoupit dále. Na rozdíl od tradičního pohledu byli přesvědčeni, že k prezentaci českého baroka již nepostačuje jen shromáždit prvotřídní umělecká díla a prostřednictvím jejich uměleckých kvalit rehabilitovat celou historickou epochu, ale že je možno pomocí dosud méně ceněného materiálu vytvořit divácky atraktivní, odborně fundovaný plastický obraz české barokní společnosti a její kultury.

Vlastní koncepce výstavy, tj. detailní vymezení tématu, jeho rozčlenění a hierarchizace vychází věrně z původní myšlenky. Česká barokní společnost je představena téměř výhradně prostřednictvím svých kulturních aktivit, a tak je logické, že z „plastického“ obrazu vypadávají ekonomicko-sociální souvislosti, či dokonce v minulosti tolik oblíbený pojem třídního antagonismu. Rezignací na tradiční témata marxistické historiografie se logicky dostala do čela dvě témata, a to Česká Fides a Česká Pallas, tedy zbožnost a vzdělanost. Ty jsou spolu s Českým Merkurum představeny v rámci tzv. Barokních triumfů v Obrazárně Pražského hradu. Zvláště různé formy a projevy barokní zbožnosti se stávají leitmotivem celé Barokní Čechie a ve větší či menší míře jsme se s nimi setkávali ve všech jejích expozicích. Platí to o Jiřském klášteře, kde byla instalována část výstavy Barokní velmoc se dvěma pododdíly Čechie a Austrie a Český Mars a zvlášť patrně tomu bylo ve Valdštejnské jízdárně s jejími Svátky baroka, konkrétně Česká Fama, kde dominovala zejména tematika nepomucenská, a Tvář barokní Čechie. Nejinak tomu bylo v Paláci Kinských, kde se Život a smrt v baroku zrcadlily v Ozvěnách Majestátu, Chrámu a klášteře, na Zámku a paláci, Městě, Vesnici, Exilu a samozřejmě v Pokladech baroka. Toto prolnutí zbožnosti do společnosti a kultury českého baroka je ukázkou všeobecně hluboké religionizace životního stylu v barokní epoše vůbec a v barokních Čechách navíc dokladem mimořádné vstřícnosti tento model přijmout.

Pojmenování jednotlivých výstavních oddílů a jejich menších částí je sice na první pohled efektní a divák jakoby se stával součástí jakéhosi mytologicko-patriotického Pantheonu, ale pokud budeme opravdu trvat na původně proponované plasticitě pohledu, pak musíme připustit, že česká barokní kultura se nepohybuje jen v poli se samými kladnými znaménky. Proto tedy postrádáme v koncepci i Českou zbabělost, nestálost, omezenost, zradu apod. Také strukturování výstavy není zcela důsledné, takže některá témata expozic se zčásti překrývají, což je markantní zejména u výstavních oddílů Česká Fides, Chrám a klášter a Poklady baroka. Naposledy jmenovaná část Poklady baroka navíc vybočuje z původní koncepční myšlenky, založené na plošném a materiálově pestrém expozičním řešení. Na rozdíl od ostatních instalací Barokní Čechie vystavovala zmíněná expozice téměř výhradně umělecké řemeslo, a to vysoké kvality.

Lze-li počáteční ideu výstavy Barokní Čechie přijmout bez výhrad, o výstavní koncepci diskutovat, neplatí to bohužel o vlastní realizaci, která, zdá se, selhala. A tak divák, chystající se navštívit Barokní Čechii hned v první den po jejím otevření, s překvapením zjistil, že expozice v Paláci Kinských dosud není přístupná a některé již otevřené expozice, např. Barokní velmoc v Jiřském klášteře, nejsou zcela dokončeny. Ostatně dojem jisté nedopracovanosti charakterizoval výstavu téměř až do konce. U mnoha exponátů chyběly v prvních týdnech výstavy popisky, u celých částí expozice potom dokonce panely s označením jejich tématu. Absence názvů pododdílů byla velkým handicapem pro expozici Život a smrt v baroku, kde se návštěvník doslova ztrácel mezi zámekem, vesnicí, městem a exilem. Nejvíce postrádané však byly vysvětlující texty. I když kurátor výstavy a autor koncepce Vít Vlnas se podle vlastních slov (Literární noviny 22.8.2001) snažil návštěvníkovi vsugerovat, že „labyrint je jedním z nezaměnitelných emblémů barokní kultury“, a že „hledání a bloudění po barokní výstavě není na škodu“, výsledný dojem nejen pro laika, ale i pro odborníka byl jednoznačně chaos. Pro oba typy diváků je totiž velmi obtížné (pro laika dokonce nemožné) pochopit poměrně komplikované autorovo sdělení, které má navíc výrazně literární charakter, právě bez srozumitelné a jasné doprovodné verbální argumentace. Základní informativní texty do instalací kulturně historických výstav určených široké veřejnosti prostě patří. Odkaz na vydání a jistě zdařilý Průvodce výstavou Sláva barokní Čechie neobstojí, protože ne každý si vedle poměrně vysokého vstupného může dovolit zaplatit navíc dalších 140,- Kč za informace, které očekává v instalaci samotné. Ostatně četbu Průvodce mu v expozicích ani nedovolilo sporé osvětlení, chránící exponáty. Výsledný dojem z návštěvy výstavy bohužel zneprjemňovaly i takové skutečnosti, jako promísení exponátů různých výstavních oddílů mezi sebou. A tak divák např. v Obrazárně pražského hradu dlouho přemítal v pododdíle Český Merkur, jakou souvislost s cestováním má spis Marka Marciho, De proportionibus... a soubor vědeckých přístrojů z Matematického muzea v Klementinu, nebo portréty kněžny Libuše a knížete Jaromíra. Z později vydaného katalogu potom zjistil, že patří do expozice Česká Pallas. K podobné situaci docházelo i oddíle Barokní velmoc, kde se doslova prolínaly expozice Čechie a Austrie a Český Mars. I když promíchání exponátů bylo zřejmě praktickým důsledkem řešení instalačních problémů, přesto míra, v jaké k němu docházelo, překračovala hranici srozumitelnosti.

Kulturně historická výstavní koncepce s sebou přinesla jeden velmi sporný moment nápadný ve všech instalacích - bylo to potlačení významu jednotlivých tvůrčích osobností, nejen uměleckých, ale i vědeckých a literárních. Díla těchto osobností se sice ve výstavě objevila, ale jejich význam, postavení a specifické místo v kultuře českého baroka byly zcela zamlženy. S tím souvisí i další námitka. Autoři záměrně stavěli vedle sebe exponáty různé kvality, od prvotřídních děl až po práce zcela podprůměrné, s tím, že k tomuto kvalitativnímu mísení kupř. v barokních obrazových sbírkách skutečně docházelo. O tom nelze pochybovat. Ale současně známe umělecké soubory, vzniklé v baroku, které mají neobyčejně vysokou kvalitu, a které dokládají nejen vysokou úroveň umělecké práce, ale hlavně vkus objednavatelů schopných rozlišovat kvalitu od nekvality a vynikající tvůrce od neschopných.

Je však třeba zdůraznit i mnohá pozitiva. Mezi ně v prvé řadě patří včasné vydání kvalitních doprovodných publikací, a to sborníku Sláva barokní Čechie (Stati o umění, kultuře a společnosti 17. a 18. století), obsáhlého katalogu, průvodce výstavou a speciální publikace pro žáky a studenty. Jako jedna z mála českých výstav měla i svou stránku na internetu. Divácky vstřícná byla skutečnost, že divák si mohl po zakoupení celkové vstupenky návštěvu výstavy rozvrhnout do několika dní, nebo si koupit vstupenky do jednotlivých instalací a vyhnout se tak vysilujícímu maratonu, jemuž byly vystaveni např. návštěvníci výstavy Rudolf II. a Praha v r. 1997. K velkým kladům výstavy patří bezesporu i fakt, že její autoři překročili rámec tradičního výstavního fundusu barokních výstav a nabídli divákovi množství málo známých nebo dokonce zcela neznámých exponátů.

Tato pozitiva však bohužel nepřevažují nad výše proslovenými kritickými připomínkami. Přesto je třeba ocenit odvahu a především snahu autorů výstavy o monumentální, neobyčejně originální, v Čechách málo obvyklý přístup k tématu kulturně historickou cestou. Ale

pečlivou přípravu a jsou náročná na organizační zajištění a proto je jistě možno položit otázku, zda je UHS schopna podobnou akci a nadto v pravidelném časovém, byť ne příliš častém rytmu zajistit.

Příručka Kdo je kdo v českém dějepise umění
Dalším záměrem, který byl již v minulosti zveřejněn, je zpracování příručky typu „Kdo je kdo v českém dějepise umění“. Není pochyb, že jde o publikaci nanejvýš potřebnou, která by nejen přispěla k zajištění tolik potřebnému povědomí o současném personálním stavu našeho oboru, a to jak uvnitř jej samého, tak také směrem k širší veřejnosti, mj. i jako prostředek ke zvýšení společenské prestiže naší disciplíny. Podobné příručky mají dnes k dispozici historikové, archiváři nebo orientalisté. Opět jde o úkol velmi náročný, který jak jsme již konstatovali ve výroční zprávě za rok 1999 přesahuje stávající možnosti výboru. Protože se však stávající výbor nechce spokojit je podobným „alibistickým“ znějícím konstatováním, byly hledány možnosti jak napomoci k pokud možno brzkému zrodu podobně zaměřené bio-bibliografické příručky také pro dějiny umění. (Aktuální informace o stavu přípravy se objeví v některém z nejbližších čísel Bulletinu UHS.)

Příprava výroční valné hromady 2002.

Výbor UHS se velkým předstihem začal zabývat také přípravou výroční valné hromady, která na jaře roku 2002 zvolí nový výbor. Důvodem je skutečnost, že řadě členů stávajícího výboru (dr. Zdena Bláhová, dr. Lubomír Sršeň, dr. Anežka Šimková, prof. Lubomír Slavíček) vyprší jejich dvojitý funkční období, které jim statut UHS dovoluje, a proto je nutno vytipovat vhodné kandidáty, kteří by chtěli pro další období převzít onu pomyslnou štafetu. Proto se výbor již nyní obrací na členy UHS se žádostí o sdělení návrhů kandidátní listina.

Hospodaření UHS

Na závěr je potřeba dotknout se také záležitosti hospodaření UHS, byť je předmětem zvláštní zprávy. Loňská valná hromada schválila zvýšení členského příspěvku, který po celou dobu existence zůstal nezměněný. Nyní po uplynutí jednoho roku je nutno konstatovat, že především zásluhou platících členů UHS, toto zvýšení umožnilo vydat dvě čísla Bulletinu, 2/2000 a 1/2001 - i za situace, kdy se náklady na jeho vydání a také rozesílání neustále zvyšují - aniž musely být vybrány peníze z účtu UHS. Proto bych chtěl apelovat na všechny členy UHS, aby si uvědomili, že členské příspěvky jsou skutečně jediným stálým zdrojem finančních prostředků, které umožňují existenci našeho profesního sdružení a že by mělo být morální povinností řádně a včas platit členské příspěvky.

Lubomír Slavíček

Kontrola hospodaření UHS: leden 2000 až květen 2001

1. Hospodaření vede dr. Anděla Horová jednoduchým způsobem, odsouhlaseným před časem valnou hromadou UHS.
2. Hospodaření je vedeno bez závad, všechny položky jsou řádně zaúčtovány a doloženy doklady.
3. Příjmy UHS za kalendářní rok (leden 2000 - leden 2001) činily 35.434,50 Kč a výdaje 19.058,40.
Příjmy za celé revidované období (až do 14. května 2001) činily 42.086,50 a výdaje 34.514,30 Kč.
Zůstatek na účtě činí ke dni 14. května Kč 7.572,20.
Z této rozvahy je zřejmé, že finanční krize, ve které se ocitla UHS v minulých obdobích, byla vyřešena zvýšením členského příspěvku a snad i zvýšením aktivity v placení příspěvků. O tom, jak dlouho tato pozitivní situace vydrží, rozhodne růst cen těch produktů, které UHS spotřebovává, tj. kancelářské potřeby, rozmnožovací služby a poštovné.
4. kromě těchto peněz vlastní UHS ještě částku Kč 28.549,30 uloženou na spořicímu účtu. Ačkoli přírůstek na účtě činí jen několik stokorun za revidované období, je to pozitivnější situace nežli předchozí, kdy peněz soustavně ubývalo díky bankovním poplatkům. Vzhledem k tomu, že tato částka neodpovídá ani výši ročního obrátu UHS, navrhuji valné hromadě, aby zvážila, zda je účelné peníze dále „schovávat“ a zda by nebylo vhodné je nějakým způsobem využít (investice, dotace udělovaných cen?).
Za revizní komisi:

Milena Bartlová

Cena Josefa Krásy za rok 2000

Výbor UHS se na své schůzi 30. 3. rozhodl udělit cenu Josefa Krásy Mgr. Romanu Musilovi, za jeho závažný podíl na odborné přípravě výstavy a doprovodné publikace o katolické moderně a jejím časopisu *Nový život - Zajatci hvězd a snů a s přihlédnutím k výsledkům dosavadního soustavného zpracování českého umění kolem 1900*. Na zřetel byla vzata i skutečnost, že Mgr. Musil nepřestal se soustavnou badatelskou prací ani po přechodu na ministerstvo kultury, což rozhodně není instituce, která by umožňovala a dokonce od svých úředníků očekávala podobné aktivity.

současně je třeba si uvědomit, že jenom dobrý nápad nestačí a každý sebelepší projekt je třeba dovést důsledně do konce.

K podobným závěrům, snad ještě pregnantnějším, lze dojít i při hodnocení mezinárodní konference Barokní Praha - Barokní Čechie 1620-1740. Jejím záměrem bylo shromáždit odborníky různých historických oborů k diskusi o fenoménu baroka v Čechách. Konceptce v mnohém připomínala výstavu, v jejímž závěru se zasedání konalo, a tak bylo logické, že jednotlivé sekce měly řešit problematiku převážně opět kulturně historickou, uměleckohistorickou, popřípadě sociálně historickou. Jejich témata byla zvolena tak, aby odpovídala současnému stavu bádání o barokní epoše, umění a kultuře. Na rozdíl od výstavy, která postihovala fenomén baroka v celých Čechách, kladla konference větší důraz na konfrontaci barokní Prahy v rámci habsburské monarchie a střední Evropy.

Naplněním jednotlivých sekcí a jejich vedením byli pověřeni domácí i zahraniční odborníci, kteří měli přednést hlavní referát a vybrat odpovídající koreferenty. Organizátoři tak rezignovali na tradiční přístup rozesílaného „Call for papers“ a modelování jednotlivých sekcí i celého programu konference „zespoda“. Snaha zabránit rozmělnění tématu v neúměrném množství přihlášených příspěvků vedla tak ve svých důsledcích nutně k ochuzení programu o možná nová a překvapivá témata.

Problematická byla nejen příprava konference, ale zejména její vlastní organizace. Ačkoliv v záhlaví konferenční přihlášky figurovalo celkem devět významných institucí, při jejím průběhu nebylo vůbec zřejmé, kdo je vlastně pořadatelem. To si mohli posluchači domyslet pouze ze skutečnosti, že vlastní jednání probíhala střídavě v prostorách Archivu hl. m. Prahy a Národní galerie. Nebyl zde však nikdo, kdo by řídil celou konferenci, poskytoval účastníkům základní informace (např. o změnách v programu), zajišťoval technické vybavení a dbal na dodržování časového harmonogramu. Největším handicapem byl však nedopracovaný program jednání. Účastníci se mohli seznámit dopředu pouze s tématy sekcí, časem a místem jejich konání a se jménem moderátora, ale vlastní náplň sekce byla pro ně vždy překvapením. Nedostatečná organizace pak vedla k tomu, že mnohé sekce začínaly a končily se zpožděním. Protože z obsahu celého zasedání jaksi vypadl obecný úvod do problematiky barokní kultury a bohužel chybělo i závěrečné shrnutí a diskuse nad tématem fenoménu baroka v Čechách, odnášeli si mnozí posluchači dobrý dojem pouze z několika výborných referátů, ale vlastní smysl konference jim spíše unikl.

Výsledná bilance letošního barokního léta a podzimu, která není příliš optimistická a nabízí možnost srovnání s podobnými velkými projekty posledních deseti let u nás i v zahraničí, by měla vyvolat diskusi na téma „pořádání velkých výstav a konferencí v Čechách“.

Symposium „Dějiny umění ve střední a východní Evropě a nacionální diskurs“

(pořádali GWZO Lipsko a Seminář dějin umění Humboldtovy univerzity v Berlíně 28. – 30. června 2001; s finanční podporou VolkswagenStiftung)

Obtíže, jež činí název sympozia při překladu do češtiny, názorně ukazují téma, jemuž bylo symposium věnováno. Pojem „Ostmitteluropa“ zůstává českému uvažování cizí, neboť jsme vždy odmítali být počítáni k evropskému Východu. V slavnostní přednášce na večerním setkání (financovaném kulturními středisky Polska, Rumunska, Česka, Slovenska a Maďarska) zdůvodnil Thomas DaCosta Kaufmann s odvoláním na Milana Kunderu odmítnutí této kategorie, jež by měla být nahrazena korektnějším pojmem „střední Evropa“. Jestliže Bialostockého prosazování „středovýchodní Evropy“ mělo v politické situaci studené války za cíl vyjádřit kulturní odstup od sovětské východní Evropy, vystupuje dnes zřetelněji spíše ta stránka pojmu, která neprávem vyděluje německy mluvící země – včetně na východě ležícího Rakouska – ze společné historické situace. Je jisté příznačné, že právě rakouská účast na berlínském sympoziu byla minimální, ovšem stejnou nechuť k hlubší reflexi neodbytných otázek projeví i čeští historikové umění.

Je pravda, že palčivých problémů se jednání sympozia spíše dotýkalo, než aby je otvíralo a řešilo. Nejde ovšem o malé problémy: kulturní status Slezska, Poznaňska a Pomořanska mezi Německem a Polskem, situace Sedmihradska mezi Rumunskem, Maďarskem a Němci, analogické postavení slovenské Spiše – to vše jsou nejednou citlivá místa aktuální politiky. Přitom ale to jsou zároveň naléhavé otázky našeho vědeckého oboru a bylo by chybou si namlouvat, že se to netýká také Čech, Moravy a českého Slezska, nemluvě o specifickém problému historické sounáležitosti Slezska a Lužice se zeměmi Koruny české. Dějiny umění vznikaly a profilovaly se až do druhé poloviny 20. století jako disciplína bytostně svázaná s nacionalistickými, ba dokonce rasovými koncepcemi. Ján Bakoš otevřel otázku vztahu mezi

univerzalistickým nárokem Vídeňské školy a jednotlivými národními historiografiemi umění po roce 1918, jejíž další řešení se bude naší situace už týkat zcela bezprostředně. Ve vztahu Německa a Polska se naléhavě spojilo odmítání nacionálně šovinistického přístupu k dějinám umění s praxí reálného socialismu. Podrobnější reflexe této otázky nemine ani naše dějiny umění; ostatně *Výzkumné středisko pro dějiny vědy* při Archivu univerzity Karlovy se už začíná zabývat studiem historické vědy v letech 1948-1989.

Příspěvky symposia budou publikovány GWZO Leipzig v řadě jejích knižních sborníků. Za jeho výsledek lze označit nejen zmíněné označení závažných témat, ale i skutečnost, že spolu s generační obměnou se v žádné zemi nebude možné nadále vyhýbat vědecké snaze o popsání a analýzu mnohdy krajně obtížné situace, do níž historiky umění stavěla středoevropská realita dějin 20. století. To se však bude týkat i samotných metodologických základů našeho oboru, jejichž údajnou vědeckou objektivitu zpochybnila celá řada příspěvků symposia, věnovaných věcným analýzám jednotlivých případů ze všech středoevropských zemí. Ani tato nezbytná reflexe není přirozeně bez dobových politických souvislostí, neboť si ji mj. vynucuje požadavek na zachování kulturní svébytnosti jednotlivých zemí i celého regionu v perspektivě spojené Evropy.

Milena Bartlová

Mezinárodní Parlěrovské symposium – chór kostela sv. Kříže ve Švábském Gmündu 1351 - 2001; Parlěrovské stavby, jejich architektura, sochařství a restaurování.

(uspořádaly Městský archiv ve Švábském Gmündu a Zemský památkový úřad
Bádenska-Württemberska ve Švábském Gmündu 17. - 19. července 2001)

Umělecká rodina sochařů a architektů, činných v několika evropských zemích ve 14. a počátkem 15. století, nese příjmení vzniklé z označení funkce stavbyvedoucího či políra. Při příležitosti 650 let od dokončení významné architektury chóru kostela sv. Kříže ve dnes zcela zapadlém západo-německém městečku Švábský Gmünd byla uspořádána mezinárodní konference, jež shrnula výsledky, k nimž došlo uměleckohistorické bádání za bezmála čtvrtstoletí od poslední velké akce na toto téma, kolínské výstavy *Die Parler und der Schöne Stil*.

Nápadný posun ve srovnání s bádáním před dvěma desetiletími představuje těsnější zapojení historických a především restaurátorských a technologických výsledků do studijního materiálu, prezentovaného na konferenci. Barevné diagramy, jednoznačně ukazující rozsah původního materiálu ve srovnání s doplňky a opravami 19. a 20. století, představují dosti pevný základ či korekci nejedné uměleckohistorické teorie. Podrobná prohlídka kostela sv. Kříže od původního krovu (dochovaného včetně šlapacích jeřábů k vyzdvihování břemen) po sochařskou výzdobu portálů, přístupnou účastníkům symposia ze zvláště postaveného lešení, představovala spolu s návštěvou dómu v Ulmu vítané osvěžení a „uzemnění“ třídenního teoretického jednání, jež uzavřela energická Dombaumeisterin z Kolína nad Rýnem Barbara Schock-Werner výrokem: „I když to tak v průběhu našeho jednání leckdy nevypadalo, Petr Parlér existoval.“

To byla také jedna z mála jistot, na niž se účastníci symposia shodli. Zazněla zde řada převratných názorů a i mezi nimi, stejně jako v celku konference, hráli čeští badatelé velmi významnou roli, jež přiměřeně odpovídá významu svatovítské katedrály mezi parlěrovskými realizacemi. Tým, který se zabývá monografickým studiem jižní věže katedrály, zde úspěšně prezentoval výsledky českého grantového výzkumného projektu: Petr Chotěbor předvedl na vynikajících snímcích detailně rozsah novodobých oprav na katedrále, Klára Benešová shrnula mezinárodnímu publiku dosud neznámé výsledky svého více než desetiletého studia, zabývajícího se jedinečností architektonického výrazu Petra Parléra i jeho navázáním na dílo svého předchůdce Matyáše z Arrasu, a Ivo Hlobil názorně ukázal, jak technologická zjištění v kapli sv. Václava nezbytně vedou k opuštění dosud zastávaného názoru o dataci sochy sv. Václava. Navíc ukázal nově objevenou a dosud zcela neznámou kamennou sochu Madony z polského Těšína, nesporně parlěrovského charakteru. Jiří Kuthan shrnul poznatky o chóru kolínského kostela a Jaromír Homolka přednesl úvahu o vztahu sochařství krásného slohu k dílu Petra Parléra, naší odborné veřejnosti již rovněž známou, jež v kontextu konference zaujala klasickým či tradičním metodologickým přístupem. Vratislav Nejedlý ukázal na konkrétním materiálu problémy konzervace a restaurování kamenných soch. Další čeští

Laudatio

Je mi ctí, že jsem byl u příležitosti udělení ceny Josefa Krásky vyzván říci několik slov na adresu laureáta. Mluvit nad prací kolegy o jednu generaci mladšího sice mluvčího stavi do nechtěné role nestora. Roman Musil však patří k těm několika málo talentům, u nichž lze čerpat satisfakci z rozvoje uměleckohistorického výzkumu umění 19. století, který vlivem různých okolností v posledních desetiletích jinak spíše zútlěl.

Laureáta znám už z dob, kdy jsme se na čas sešli v pražské Národní galerii. Roku 1989 chystal svou diplomovou práci o krajinářích na výstavách konce 19. a začátku 20. století. A jeho další práce reflektovala v podstatě tři souvislosti i aktuální roviny české umělecké historie, které lze odtud vyvodit. Především zájem o „bílá místa“, která se rýsují mezi etablovanými celky 19. století a přelomu století, dále o instituce a kulturně historické souvislosti a konečně o tvorbu kreslířů a grafiků, mnohdy ve „velkých“ dějinách umění opomíjenou. Počátkem 90. let se Roman Musil zapojil do přípravy výstav o Jubilejní výstavě a o Moderní galerii. Od poloviny 90. let pak uskutečnil výstavu k Moderní revui a Ropsovi. Jeho podstatným přínosem byla příprava výstavy a publikace o Felixu Jeneweinovi, na niž navázal, mluvíme-li o jeho profilových pracích, zejména výstavou a publikací ke Katolické moderně. Musil s kolektivem dalších odborníků vytvořil dílo s hlavním titulem „Zajatci hvězd a snů“ jako práci integrální. Nejenže propojila výzkum umění konce 19. a začátku 20. století, a ovšem také Čechy s Moravou, nýbrž dějiny umění vůbec s dalšími souvisejícími obory. Musilova práce má, pokud vím, dále pokračovat snahou o nové zhodnocení vývoje sakrálního umění 19. století.

Aktivita Romana Musila pro mne zůstává jedním z povzbudivých příslibů toho, že mladší generace historiků umění nejenom zaplní ona bílá místa, nýbrž také českou historiografii umění usměrní od někdejšího stylu one-man-show. Ať už totiž chceme nebo nechceme, také organizační a týmová práce podmiňuje konečný efekt výkonů jednotlivého historika umění. Pointa z Musilova příběhu pro mne je, že trpělivě konat také anonymní, „černou“ práci ve prospěch jiných a koncokonců celého oboru je v dnešních časech - přece jen – smysluplnější než kdysi.

Roman Prahel

Die Deutschen Innschriften dnes

Středověké a novověké epigrafické prameny jsou objektivně mimořádně důležitým pramenem pro uměleckohistorické bádání. Tento

význam je dán nejenom vlastní obsahovou výpovědí textu, nýbrž i specifickou formální stránkou nápisu, umocněnou jeho nedělitelným spojením s nositelem – uměleckohistorickým artefaktem. To, že výše zmíněná objektivní pramenná přínosnost ne vždy plně koresponduje s reálným zájmem či spíše s reálným využitím ze strany dějin umění je věc jiná.

Základním předpokladem pro interpretační i deskriptivní exploataci nápisů je jejich zpřístupnění formou edice – katalogu. Vzhledem k teritoriálnímu rozptýlu, obtížné fyzické přístupnosti a nárokům specializované disciplinární interpretace je tento imperativ obzvláště naléhavý. Středověká a novověká epigrafika bohužel nedisponuje generálním materiálovým svodem, jako v případě *Corpus inscriptionum latinarum* její mnohem etablovanější protějšek antický. Přesto se lze opřít o řadu pokročilých průběžně zpracovávaných národních korpusů.

Nám teritoriálně i strukturou materiálu nejbližší a zároveň metodicky zřejmě nejpracovnější je ediční řada německých akademií (nyní Berlin, Düsseldorf, Göttingen, Heidelberg, Leipzig, Mainz, München) a Rakouské akademie věd *Die Deutschen Inschriften*, jejíž existenci a zejména aktuální stav vydávání bychom zde měli připomenout. Jedná se o interdisciplinární katalog teritoriálně německého fondu do vesměs 1650, zpracováváný podle jednotlivých oblastí (města, kraje ad.). Transkripce nápisových textů je pouze jedním z několika bodů v zásadě jednotného katalogizačního schématu, který dále přináší podrobnější údaje a primární interpretaci nejen k vnějším a vnitřním znakům nápisu, nýbrž i k nositeli nápisu a ke kulturně-historickému kontextu. Samozřejmostí je výběrová foto a další dokumentace. Počátky projektu spadají do 30. let a jsou spojeny se jménem germanisty Friedricha Panzera. První svazek vyšel v roce 1942, další následovaly 1958. Největší rozmach podniku nastal ovšem až v posledních 20 letech se stále se zvyšující intenzitou, odrážející postupné etablování disciplíny jako celku. V současné době čítá řada vydaných 55 svazků, každý s několika sty nápisů. Z let 2000-2001 se jedná o nápisy měst Bonnu, Wiesbadenu, Zeitzu a Siegburgu, kraje Mergentheim a o druhý díl nápisů Brunšvických. Další svazek by měl vyjít v nejbližší době, 6 svazků je připravováno k publikaci a řada dalších se nachází na různém stupni rozpracování či ve stádiu přípravných prací. Přesto však podnik dosud zpřístupňuje zatím pouze cca 15 – 20 % cílového materiálu.

Význam řady pro české epigrafické a uměleckohistorické bádání je dvojitý. Na jedné straně přináší významný srovnávací materiál, ojediněle i přímé bohemikální artefakty. Na

badatelé pak přišli s úplně novými až převratnými pohledy: Jakub Vítovský navázal na základě nových archivních zjištění na svou studii, otištěnou roku 1994 v časopise *Průzkumy památek*, a načrtl zčásti zcela nově vzájemné rodinné vztahy mezi Parléři a tudíž i některé atribuce. Ve vymezeném čase se mu nepodařilo plně doložit platnost svých závěrů, takže je s napětím očekávána publikace příspěvku v sborníku symposia. Jiří Fajt podobně převratně ukázal na existenci celé rozsáhlé a bohaté vrstvy českého „neparléřovského“ sochařství 50. - 70. let 14. století, a zpochybnil tak chronologickou konstrukci sochařského vývoje v českých zemích, jak ji ve svých studiích ustavili Albert Kutál a Jaromír Homolka; severní portál Týnského chrámu datoval už do doby kolem roku 1360.

Z příspěvků ostatních badatelů zmíníme jen ty nejzajímavější: Peter Moraw ukázal, že Karel IV. nikdy nebyl ve Švábském Gmündu a nemohl odtud tudíž Petra Parléře přivést k práci v Praze. Hans J. Böker navrhl, že sochařsky zdobené boční portály svatoštěpánského dómu ve Vídni se na své dnešní místo dostaly druhotně, a nemohou tedy sloužit jako opora pro datování. Paul Crossley odvolal svůj opačný starší názor a přesvědčivě tvrdil, že Petr Parléř osobně poznal skupinu právě vznikajících gotických staveb v západní Anglii někdy v roce po bitvě u Kresčaku. Robert Suckale zpochybnil formální charakter „parléřovského sochařství“, což je podle něj pojem užívaný tak široce, až ztrácí svůj poznávací smysl, a pokusil se připsat Petru Parléřovi několik soch, mezi nimi i kamennou Madonu ve varšavském muzeu, pocházející z kostela sv. Alžběty ve Vratislavi. Týnský tympanon připsal sochaři příslušnému do Prahy z Erfurtu ve třetí čtvrtině 14. století a bustu ve svatovítském triforiu nepovažuje za Petrův autoportrét. Dalšími badateli byla připomenuta účast parléřovských stavitelů na stavbách ve Freiburgu in Breisgau a v Basileji, zato byl zpochybněn jejich podíl na tzv. Obere Pfarre v Bambergu i osobní práce Petra Parléře na sochařské výzdobě Frauenkirche v Norimberku. Není divu, že řada příspěvků vyvolala bouřlivé diskuse na veřejném fóru i v kuloárech, hotelích a v útulných švábských hospodách.

Konference ukázala, že čeští badatelé se po letech vynucené izolace plnohodnotně zařadili do mezinárodního badatelského prostředí a pokud získají pro svůj výzkum finanční, např. grantovou podporu, patří jejich výsledky k vynikajícím. Problémem zůstává skutečnost, že bez takové podpory je podobná konference jen velmi obtížně dostupná pro badatele, kteří nejsou pozváni k přednášce, nemluvě o doktorandech: ti němečtí a anglosaští tvořili něco mezi třetinou a polovinou publika.

Milena Bartlová

4. historické diskusní fórum: Výuka historie a historická bádání na vysokých školách

Jestliže po předchozích historických diskusních fórech (viz *Bulletin UHS* č. 1/2001, s. 11-12 a www.clavmon.cz) neměli organizátoři jistotu, zda je jejich iniciativa skutečně potřebná, po čtvrtém, jež se konalo 7. listopadu 2001, se jim dostalo zadostiučinění. Přeplněný sál, kam se již mnozí zájemci nevešli, z větší části obsadili studenti a doktorandi, kteří vytvořili podnětné a živé prostředí tvrdé a konkrétní diskuse, soustředěné na otázky forem a obsahu vysokoškolské výuky všech stupňů. Vzájemný poměr bakalářského, magisterského a doktorandského studia, rozsah studijních programů, pojetí přednášek a rozumný rozsah zkoušek, osobnostní rozvoj studentů a vztah pedagogů k nim, finanční omezení jak lidského potenciálu, tak i vybavení knihoven či obsazenosti poslucháren, pozvolný nástup „masové univerzity“ a její vztah k naší tradici, ale i důsledky vyplývající pro historickou výuku z krachu „velkého příběhu ducha dějin“ a z nových metodologických postupů – celý široký rejstřík vzájemně provázaných námětů probírali studenti, pedagogové i ostatní přítomní ve věcné a ukázněné debatě, odstartované úvodními příspěvky řady mladších i starších univerzitních historiků. Velkou pozornost a petiční odezvu vyvolal konkrétní případ doktorandky Marie Koldinské, již vedení katedry i Filosofické fakulty UK, zdá se, potrestalo ztrátou zaměstnání za veřejné zaujetí odlišných postojů v případě „zakázaného semináře“ doc. Z. Zbořila o politickém extremismu i v dalších případech. Texty úvodních i diskusních příspěvků či alespoň jejich teze jsou zpřístupněny na zmíněné adrese www.clavmon.cz a počítá se s tím, že by mohly nalézt cestu i do tištěných periodik.

Ačkoli k organizátorům fóra patří Jaroslava Hausenblasová a Michal Šroněk z ÚDU AV ČR, mezi přibližně dvěma sty účastníky už obor dějiny umění zastupovala pouze podepsaná referentka. Skutečně si naše odborná obec i studenti myslí, že v dějinách umění není o čem diskutovat a že nemůžeme profitovat z kontaktů a zkušeností většího, vlastně „mateřského“ oboru? Považujeme všichni metody výuky dějin umění za vyhovující? Zdá se nám přiměřené, za jaké odborné výkony se dosahují vědecko-pedagogické hodnosti na katedrách dějin umění našich univerzit? Je v pořádku, že tam, kde to literatura zákona dovoluje, se místa na nich obsazují bez konkurzů? Nemá

nikoho zajímat úroveň výuky dějin umění na regionálních univerzitách? A konečně – jak jinak než co nejširší odbornou diskusí můžeme dosáhnout toho, aby obtížné rozdělení studijních programů na bakalářský a magisterský stupeň (nelze prostě přeřznout stávající výklad po 6. semestru...) a stanovení kritérií přijímacích i závěrečných zkoušek nebylo jen výsledkem „kutilství“ či odrazem subjektivních pocitů jednotlivých pedagogů?

Anebo se prostě nepovažujeme za příslušníky historické obce, ale za něco jiného? Pak by byla na místě diskuse o tom, čím se tedy skutečně zabýváme, co to ty „dějiny umění“ jsou.

Milena Bartlová

Symposium k restaurování mosaiky Posledního soudu

Nejmladší generace historiků umění znala donedávna svatovítskou mozaiku - jedinečnou památku umění doby Karla IV. - jen teoreticky. Nedlouho po restauraci v r. 1961 se povrchové laky použité pro její ochranu začaly postupně zakalovat (také vinou zhoršeného ovzduší), až vytvořily neutrální plochu, která dávala jen tušit, že se za ní skrývá jedna z našich nejvýznamnějších středověkých památek.

Technicky mimořádně náročného úkolu opětného zviditelnění mosaiky, které by vydrželo dlouhou dobu, se ujal, spolu s Kancelářem prezidenta republiky (zastoupené E. Fučíkovou), Getty Conservation Institute z Kalifornie. Ten poskytl, pod vedením D. Stulíka, technologické podklady a materiálové vybavení českým restaurátorům A. Martanovi, M. Nečáskové a E. Skarolkové, kteří prováděli vlastní restauraci památky. Pracovní postupy i užití materiály byly konzultovány s komisí českých historiků umění. Vlastní restaurace - po důkladné přípravě - trvala tři roky, v nichž byly restaurovány postupně všechny tři části mosaiky: střední pole s vyobrazením Krista v mandorle nesené anděly s nástroji utrpení, nad nímž je ve vrcholu Veraikon. Pod Kristem je skupina šesti klečících českých patronů, ještě níže - ve cviklech nad portálem - pak klečící císařský pár, Karel IV. a jeho čtvrtá manželka Alžběta Pomořanská. Pole po Kristově pravici nese v horní části vyobrazení klečící P. Marie jako přímluvkyně, za níž je skupina šesti apoštolů; v dolní části pak mrtví vstávající z hrobů, nad nimiž tři drobní andělé přijímají duše spravedlivých (tato ikonografická tradice, redukující obraz ráje do té míry, že není vyobrazena ani rájská brána, se vyskytuje v určité linii ve středoevropském umění od raného středověku). Po levici pak spatřujeme druhého přímluvce, Jana Křtitele a skupinu šesti apoštolů, dolní část je vyhrazena dramatickému obrazu cesty zavřených do pekel.

Dominující střední pole je provedeno odlišně od obou bočních: je vyskládáno z mnohem drobnějších tesser, bohatství valérů podporuje dojem malířského zpracování, které slohově souvisí s italizující vrstvou české knižní malby dvorského okruhu. Skupina českých patronů, identifikovaných dobovým mosaikovým nápisem, má blízké analogie zejména v Karlovském dvorském zlatnictví. Obě boční pole svým lineárnějším provedením upomínají na druhou skupinu knižní malby 60. a 70. let 14. století, která působila zejména pro církevní objednavatele. Na její realizaci se podíleli zřejmě převážně domácí umělci konzervativního proudu; organické propojení progresivních a archaických (zejména v obsahové složce) prvků se jeví jako typické pro umění Karlova uměleckého programu výzdoby katedrály i Karlštejna.

Po ukončení restaurátorských prací na svatovítské mozaice bylo na Pražském hradě uspořádáno mezinárodní symposium za imponující účasti nejen českých a amerických, ale i italských, švýcarských, rakouských, německých a řeckých restaurátorů a historiků umění, kteří probrali dané téma skutečně z mnoha aspektů a otevřeli tak další možnosti interpretace.

Restaurátoři, kteří se podíleli přímo na práci na mozaice - A. Martan, M. Nečásková a E. Skarolková a vedoucí technologických prací z Getty institutu D. Stulík a F. Piqué seznámili své kolegy podrobně nejen s technologickým postupem prací, ale i s navrhovaným režimem trvalé ochrany mosaiky. Měli pak možnost vést o svých závěrech dialog s kolegy, kteří mají s touto pro nás neobvyklou technikou bohaté zkušenosti, m. j. E. Bescherem a Jean Marie Teutonico z Kalifornie, Eve Borsook z Florencie a D. Michaelidisem z Kypru.

K historii mosaiky, ale i dobovém pozadí jejího vzniku zasvěceně promluvili Marie Kostílková, Zdenka Hledíková a Eliška Fučíková. Klára Benešová přispěla referátem o architektonickém konceptu Zlaté brány. Srovnávací ikonografií Posledních soudů se zabývala obšírně Zuzana Všecká, obrazu Veraikonu ve vrcholu mosaiky Olga Pujmanová. Svými příspěvky velmi zaujaly Brigitte Kurmann-Schwartz a Irene Hueck, které uvažovaly o svatovítské mozaice z hlediska dobového evropského umění. O souvislosti mosaiky s Karlovským zlatnictvím promluvil Karel Otavský, s dobovou knižní malbou Hana Hlaváčková. Symposium tak významně přispělo nejen ke zhodnocení výjimečné památky, ale i k připomenutí naprosto jedinečného významu českého umění doby Karla IV. pro evropskou kulturu.

Hana Hlaváčková

straně druhé je zde etablován metodický a interpretační vzor pro specializované práce české, jako např. *Corpus inscriptionum Bohemiae*. Případný zájemce o toto monumentální kolektivní dílo se musí vyrovnat se skutečností, že není na českém území v plném rozsahu dostupné. Lze však dohledat některé jednotlivé svazky v různých institucionálních a soukromých knihovnách, jejichž přehled autor této zprávy rád poskytne. Jinak je možné pouze odkázat knihovny zahraniční.

Jiří Roháček

Tycho Brahe a Praha

Mezinárodní symposium s názvem *Tycho Brahe and Prague: Crossroads of European Science*, o němž jsme informovali v minulém čísle tohoto bulletinu (1/2001, s. 15-16), se konalo v Praze ve dnech 22.-25. října. Na osmdesát účastníků z patnácti zemí světa si zde připomnělo 400. výročí smrti tohoto významného vědce, k níž došlo 24. října 1601 právě v Praze. Referáty přednesli přední odborníci na dějiny vědy (a to zejména astronomie) raného novověku, jako například Owen Gingerich (Harvard University, Cambridge, MA) nebo John Robert Christianson (Luther College, Decorah, IA). Zazněly také následující tři uměleckohistorické příspěvky: Andrea Bubeník (Queen's University, Kingston, Ontario): „Art, Astrology and Astronomy at the Court of Rudolf II.“; Bekeť Bukovinská (Ústav dějin umění AV ČR, Praha): „Scientifica in der Kunstkammer Rudolfs II.“; Eliška Fučíková (Kancelář prezidenta republiky, Praha): „The Belvedere in Prague as Tycho Brahe's *Musaeum*“.

-lk-

Příprava konference o recepci asijského umění v Čechách

Náprstkovo muzeum a Sběrka orientálního umění Národní galerie v Praze připravují na 25.-26. dubna 2002 dvoudenní symposium o asijském umění, jeho poznávání, sbírání a zkoumání cca od 16. století po současnost. Na základě předběžných konzultací organizátoři rozvrhli průběh sympozia do čtyř půldenčních sekcí – 1. Předchůdci a nejstarší vrstva sběratelů 16.–19. století (chairman sekce: Helena Honcoopová, přislíbené referáty: M. Suchomelová, Mapa orientálních památek v majetku českých šlechtických rodů Čech a Moravy; Z. Černá, Vojta Náprstek a jeho okruh – založení muzea mimoevropských kultur; F. Suchomel, Josef Kořenský a generace prvních světských cestovatelů; H. Knížková, Otokar Feistmantel – zakladatel indické

sbírky Náprstkova muzea); 2. Sběratelé 1. poloviny 20. století (chairman: Ladislav Kesner st., referáty: H. Honcoopová, F. Suchomel, A. Kraemerová, Joe Hloucha a jeho japonské sbírky; O. Král, Vojtěch Chytil a další sběratelé čínského umění; Z. Černá, Vztah Emila Filly a Ludvíka Kuby k čínskému umění); 3. první badatelé o orientálním umění (chairman: Zlata Černá; referáty: R. Veselý, Badatelé o umění Předního východu. "Od Musila po Stivínovou"; V. Hrdličková, Jaroslav Průšek a čínské umění; L. Olivová, Věra a Zdeněk Hrdličkovi; V. Winkelhöferová, „Nedokončená“ Libuše Boháčková; H. Preinhalterová, O práci Hany Knížkové); 4. Lubor Hájek jako zakladatelská osobnost věd o asijském umění (chairman: Filip Suchomel; referáty: L. Kesner st., Lubor Hájek jako sběratel a znalec – postavení sbírky v NG; M. Krása, Lubor Hájek a indické umění; L. Kesner ml., Lubor Hájek a čínské umění; H. Honcoopová, Lubor Hájek a japonské umění). Zájemci o aktivní účast na tomto sympoziu se mohou zúčastnit referátem v standardní délce 20–25 minut nebo diskusním příspěvkem, jejichž specifikaci (název a stručnou charakteristiku). Přihlášku je nutno zaslat do konce března 2002 na adresu organizátorů sympoza (PhDr. Helena Honcoopová, Sbírka orientálního umění NG, Zbraslav zámek 156 00 Praha 5, e-mail: honcoopova@ng.prague.cz nebo PhDr. Zlata Černá, Náprstkovo muzeum, Betlémské nám. 1. 11 00 Praha 1, e-mail: zla.ta.cerna@volny.cz).

Stručná rekapitulace činnosti sekce pro ochranu památek od března letošního roku

Sekce pro ochranu památek Uměleckohistorické společnosti v českých zemích spolu s Ústavem dějin umění AVČR uspořádala dne 19. 6. 2001 v zasedací síni ÚDU v Husově ul. 4., Praha 1, seminář na téma: *Císařský mlýn v Bubenči a jeho osudové proměny*. Program setkání byl věnován významné, v minulosti však několikrát těžce poškozené památce rudolfínské architektury a její připravované rekonstrukci. Semináře se zúčastnili představitelé Státního ústavu památkové péče, Státního památkového ústavu v Praze, odboru památkové péče Magistrátu hl. města Prahy, Klubu Za starou Prahu, specialisté na dané období, zájemci z řad historiků umění a novinářů. V úvodu zazněl zasvěcený referát PhDr. Ivana Muchky (ÚDU AV ČR), věnovaný vzniku Císařského mlýna v evropském kulturně historickém kontextu. Následně Bc. Karel

Diskusní zasedání k věžím katedrál v Praze

Dne 31. května 2001 došlo v Emauzích k diskusnímu zasedání „K věžím katedrál – funkce a konstrukce“. Organizovaly je společně Centre Français de Recherche en sciences sociales a ÚDU AV ČR v Praze. Souviselo se závěrem tříletého úkolu GA ČR „Vysoká věž a jižní průčelí katedrál sv. Víta“ (vedoucí Ivo Hlobil, spolupracovníci Klára Benešová, Petr Chotěbor, Marie Kostílková, Tatjana Petrasová). Hlavní zásluhu na uskutečnění této akce měl dnes už bývalý ředitel CEFRES Antoine Marš. Na výzvu Kláry Benešové, které při organizaci celé akce velmi napomáhala Pavla Sadílková, přijela do Prahy početná skupina renomovaných zahraničních badatelů specializovaných na výzkum francouzských katedrál: Alain Erlande – Brandenburg, Christian Freygang, Peter Kurmann, Roland Recht, Nicolas Reveyron, Dany Sandron, Alain Villes. Záměrem bylo překročit obvykle pouze německý a středoevropský obzor parlérovského bádání. K komu ovšem zajímavě přihlédl referát Thomase Fluma z Freiburgu i. Breisgau (pozaný dodatečně na doporučení vysokoškolskými povinnostmi zaneprázdněného prof. Wilhelma Schlinka). Referáty z české strany přednesli a na otázky z pléna odpovídali řešitelé grantu. Zasedání podstatně rozšířilo náš pohled na funkci a význam asymetricky řešených průčelí, věží a vstupů do katedrál, tj. na otázky podstatně spjaté se závěrečnou etapou výstavby středověké sv. Víta v Praze. Diskusi vyvolávaly technologické otázky výstavby katedrálních věží. Příspěvky téměř všech účastníků budou publikovány ještě v tomto ročníku Umění. M. Kostílková svou kvůli onemocnění nepřednesenou studii publikuje v Pražském historickém sborníku.

Ivo Hlobil

Druhé diskusní zasedání k problematice sepulkrálních památek

Dne 16. listopadu 2001 se na půdě Ústavu dějin umění AV ČR pod vedením autora této zprávy uskutečnilo druhé diskusní zasedání k problematice sepulkrálních památek. Idea těchto zasedání reflektuje stále se zvyšující zájem o zmíněnou problematiku, o čemž svědčí i úspěch setkání prvního, konaného na stejném místě dne 6. dubna 2000. V konečném efektu by zasedání měla alespoň částečně sjednotit dosud rozptýlené bádání, a to jak po stránce metodické, tak i po stránce reálného zajištění prací včetně konečného publikačního výstupu. Z toho rezultuje i široké spektrum pozvaných, které reprezentuje v oboru prakticky činné zástupce centrálních a regionálních institucí i badatele nezávislé. V ideálním případě by tyto snahy mohly využít i v tolik potřebný generální soupis daných artefaktů a v alespoň primární interpretaci českého fondu sepulkrální plastiky jako celku.

Zasedání bylo rozděleno na dopolední část „diskusně zpravodajskou“ a odpolední přednáškovou. Diskuse první části, z které níže uvádíme pouze výběr příspěvků, sledovala předem vytyčený rámcový program. Na počátku zazněly stručné zprávy o konkrétních katalogizačních a badatelských projektech, nálezech a zajímavých jednotlivinách. Doc. Prahel informoval o projektu zpracování fondu české sepulkrální plastiky 1780–1830, který zatím čítá pro Prahu 170, pro zbytek Čech 400 a pro Moravu 70 zachycených jednotlivin. Heuristická fáze projektu by měla být ukončena na počátku roku 2002. Materiál je od samého počátku zpřístupňován počítačovou databází. Doc. Mylivočková informovala o svém osobním projektu zpracování renesanční figurální sepulkrální plastiky na Moravě, který je především zaměřen na umělecko-historickou stránku věci včetně sledování stylových vazeb. Materiálovou základnu tvoří cca 200 artefaktů. Dr. Skřivánek stručně představil soupis sepulkrálních památek malostranského kostela P. Marie pod řetězem, který se již nachází v tisku. Mgr. Hrubý informoval o soupisových pracích sepulkrální plastiky v severozápadních Čechách (Litoměřice, Louny), prováděných severočeským památkovým ústavem. Zpřístupnění formou katalogu lze očekávat v horizontu tří let. Dr. Roháček informoval o diplomových pracích, týkajících se sepulkrálních a nápisových památek, které pod jeho vedením zpracovávají studenti UJEP, a které by mohly potencionálně sloužit jako základ regionálních soupisů pro regiony Mladá Boleslav, Havlíčkův Brod a Trutnov. Příspěvek ing. Oulíka o zajímavých jednotlivinách byl z technických důvodů přednesen v rámci odpoledního jednání.

Další část diskuse byla věnována již v prvním zasedání reflektované problematice případného

korpusu české sepulkrální plastiky, zejména reálnosti započetí prací v krátkodobém horizontu, metodice a otázkám institucionálního a personálního garanta/garantů a praktickým otázkám grantové a jiné podpory. Opět byla otevřena otázka případného postupu prací. Jako jedna z možností se jeví z hlediska výsledného efektu atraktivní komplexní zpracování materiálu do konce doby jagellonské pro celé Čechy a teprve následné zpracování novějšího materiálu do josefínských reforem podle regionů. Proti tomuto postupu prací mluví ovšem problematická základní evidence materiálu (státní seznam památek, literatura ad.), z které by se nutně při tak velkém teritoriálním vymezení muselo vycházet. Úplnost je odhadována až na pouhou polovinu skutečného stavu (odhady z praxe dr. Müllera a Mgr. Hrubého). Tento problém by řešilo pouze regionálně omezené zpracování materiálu včetně evidence in situ od samého počátku. Dr. Roháček byl vyzván k vypracování katalogizačního schématu na základě *Corpus inscriptionum Bohemiae* se zohlednění posunu primárního zaměření soupisu. Tento materiál by měl být nejdříve oponován a doplněn v rámci užšího kruhu specialistů a teprve poté předložen k širší diskusi. Projekt českého soupisu sepulkrálních památek by měl mít spíše podobu souhrnu dílčích samostatných soupisů podle jednotné metodiky. Možnost vydání by mohlo poskytnout nakladatelství Artefactum ÚDU AV ČR ve řadě *Fontes historie atrium*, a to na základě individuální grantové či jiné finanční podpory. Oddělení dokumentačních a sbírkových fondů ÚDU AV ČR by mohlo vést i základní dokumentaci a provádět určitou koordinaci prací, aniž by ovšem byl popřen princip samostatnosti, separátního financování a oddělené odpovědnosti vydavatelů jednotlivých soupisů.

Následovala diskuse o možné spolupráci mimo potencionální korpus české sepulkrální plastiky, např. „centrálně“ organizované dotazníkové akce k různým dílčím fenoménům, jako základní typologická statistika, mezní období v rámci nápisové paleografie, statistika různých typů nápisového formuláře, dílčí evidence materiálu jagellonského období, příprava disciplinárního repertoria apod. Dr. Roháček seznámil přítomným se svým úmyslem pomocí dotazníkové akce získat alespoň rámcový přehled o rozsáhlejších rukopisných epigrafických sbírkách a jiné dokumentaci ve fondech mj. českých regionálních archivů. Dr. Růžek následně upozornil na některé problémy vyplývající ze specifík praxe archivního provozu. V souvislosti s tímto tématem předal na závěr své odpolední přednášky prof. Hlobil rozmnožené základní statistické údaje o výskytu pozdně gotických sepulkrálů na Moravě z let 1419/34-1550/60 a požádal o obdobné údaje o mezním materiálu z pracovních oblastí přítomných. Dr. Roháček dále upozornil na možnosti statistického vyhodnocení již publikovaného materiálu, zejména pak *Soupisu památek historických a uměleckých v království českém (v Čechách)* a uvedl příklad studentů mnichovské univerzity – semináře prof. Kocha, kteří tímto způsobem vyhodnocují dosud vyšlé svazky řady *Die Deutschen Inschriften*.

V závěru první části zasedání proběhla krátká diskuse o termínu, místu konání a zejména podobě a programu třetího zasedání k problematice sepulkrálních památek. Byl akceptován výchozí alternativní návrh dr. Roháčka o přeměnu již vyčerpané obecné diskusní podoby zasedání ve formu každoročně konaných jednodenních sympozií. Organizace těchto sympozií by se ujal opět Ústav dějin umění AV ČR.

Obsahem odpolední části byly příspěvky Prof. PhDr. Ivo Hlobila, CSc., *K legendám na moravských pozdně středověkých a raně renesančních náhrobnících*, PhDr. Jana Chlábce, *Pasovská náhrobní skulptura pozdní gotiky v Čechách*, Mgr. Petry Načeradské, *Sepulkrální památky v Corpus inscriptionum Bohemiae – okres Kutná Hora* a PhDr. Jiřího Roháčka, CSc., *Pražská sepulkrální plastika v Corpus inscriptionum Bohemiae*. Další původně ohlášené příspěvky Prof. PhDr. Miloslava Pojsla, CSc. *Soupis sepulkrálních památek na Moravě – současný stav a dokumentační metody* a Doc. PhDr. Pavla Štěpánka, PhD. *Španělská sepulkrální plastika* nemohly být z důvodů termínových kolizí předneseny a lze předpokládat jejich zařazení v aktualizované podobě na pořad třetího setkání – sympozia.

Závěrem lze jenom vyjádřit přesvědčení o přínosnosti těchto akcí, které se v budoucnu mohou stát jedinečným disciplinárním fórem nejenom u nás, nýbrž i v širším kontextu. Třetí zasedání, resp. první pravidelné sympozium k problematice sepulkrálních památek by se mělo konat na podzim roku 2002 a případní zájemci o aktivní i pasivní účast se vyzývají k zanesení kontaktních údajů do adresáře, vedeného autorem této zprávy.

Jiří Roháček

Ksandr (SÚPP) a Ing. arch. Alexandra Křížová (SPÚP) ve svých příspěvcích seznámili přítomné s proměnami stavby v 19. a 20. století. Dále vystoupili Ing. arch. Zbyněk Pšenička a Ing. arch. Radek Zykán, kteří posluchače informovali o aktuální podobě svého návrhu na rekonstrukci uvedené stavby. Poté se nad předloženým projektem rozvinula živá diskuse. Věcné připomínky účastníků přispěly k objasnění alespoň některých sporných momentů především v partii částečné dostavby historického objektu. Seminář, který se odehrál na neutrální akademické půdě, tak splnil svůj účel.

16. 5. 2001 jsme se dopisem obrátili na primátora Ing. arch. Jan Kasla ve věci Starých Střešovic (dopis navazoval na naši předchozí korespondenci). Nedostali jsme odpověď. 21.

11. 2001 jsme naši výzvu k ochraně této enklávy obnovili.

16. 5. 2001 byl zaslán dopis ministru kultury Pavlu Dostálovi se žádostí o zapracování našich připomínek do připravovaného zákona o ochraně památek a památkové péči. Odpověď jsme obdrželi 28. 5. 2001, s ujištěním, že všechny náměty budou pečlivě vyhodnoceny a uváženy z hlediska jejich možného uplatnění. V květnu jsme navštívili kostel P. Marie Vítězné na Malé Straně a konzultovali jsme návrhy na plánované úpravy, týkající se především krypty. Dne 28.6.2001 jsme odeslali své vyjádření, v němž jsme ocenili zájem vlastníka objektu, tj. Řád bosých bratří blahoslavené P. Marie z hory Karmel, restaurovat umělecké vybavení chrámu. Zároveň jsme jej vyzvali k citlivému přístupu při rehabilitaci prostoru krypty.

19. 6. 2001 se sekce jménem předsedy UHS Prof. PhDr. Lubomíra Slavička, DrSc. obrátila na starostu Městské části Prahy 1 Ing. Jana Bürgermeistra s protestem proti zbourání domu čp. 1277/II ve Vodičkově ulici. V dopise mimo jiné stojí: „Jménem Umělecko-historické společnosti chci proto tímto co nejdůrazněji protestovat proti nepřipustnému a neetickému postupu, který Vám podřízené úřady v této věci zvolily. Byli jsme informováni o tom, že stavební úřad v uvedené záležitosti jednal proti odbornému názoru Státního památkového ústavu v Praze, který demolici uličního křídla nikdy neschválil. Otřesná je navíc skutečnost, že se podobně zachází i s dalšími historickými stavbami první městské části. Mnohé z nich se záměrně nechají nejprve zchátrat, aby na ně mohl být vzápětí vydán demoliční výměr.“ Odpověď jsme neobdrželi. Dopis jsme zaslali na vědomí i primátorovi hl. m. Prahy Ing. Janu Kaslovi. Odpověď jsme obdrželi od ředitelky odboru památkové péče Mgr. Jiřiny Knížkové. Ta informuje, že k záměru demolice vydal MHMP - OPP nepřipustné stanovisko v roce 1999; k odstranění dvorní části přípustné stanovisko 6.11.2000; k odstranění uličního traktu nebylo vydáno žádné stanovisko MHMP-OPP, ale bylo jim stav. zákona se ust. odst.1 (rozhoduje-li stavební úřad o odstranění památkově chráněné

stavby, opatří si předem souhlas příslušného orgánu státní památkové péče) nevztahuje na vydání příkazu k odstranění stavby podle ust. § 91 stavebního zákona; oznamovací povinnost si stavební úřad splnil.“ Následuje vysvětlení, že demolici „nedošlo k porušení platné právní úpravy na úseku státní památkové péče, neboť objekt nebyl nemovitou kulturní památkou.“ S protestem proti demolici domu ve Vodičkově ulici jsme se obrátili i na ministra kultury Pavla Dostála. Odpověď jsme nedostali. O našem dalším postupu proti devastaci historické architektury informujeme v samostatném článku.

13. 9. 2001 jsme adresovali Městskému úřadu ve Znojmě své negativní stanovisko k výstavbě akvaparku v areálu býv. premonstrátského kláštera v Louce u Znojma.

Současně jsme nabídli odbornou pomoc při řešení složitého úkolu opravy a využití areálu. Nedostali jsme odpověď.

8. 10. 2001 jsme se obrátili na Státní památkový ústav v Ostravě ve věci rekonstrukce krovu a korun zdiva ostravského kostela sv. Václava. V odpovědi ze dne 30.10.2001 jsme obdrželi výzvu, aby se náš zástupce zúčastňoval kontrolních dnů. Touto záležitostí se dále zabývá PhDr. Dalibor Prix (ÚDU AV ČR). 10.10.2001 jsme se obrátili novým dopisem ve věci rekonstrukce Sovových mlýnů na ministra kultury Pavla Dostála. Náš dopis i ministrovu odpověď otiskujeme v plném znění.

Na výzvu Vladimíra Mlynáře (US) jsme formulovali náš názor na připravovaný zákon o vývozu předmětů kulturní hodnoty. Po prostudování zákona, po několika konzultacích s odborníky, kteří se na přípravě zákona dlouhodobě podíleli, a po zvážení značně nejistých šancí na prosazení omezenějšího vývozu uměleckých předmětů (a naopak velkého nebezpečí neúnosného uvolnění) jsme se zásadních výhrad proti znění uvedeného zákona vzdali. Poslance jsme však zavázali k tomu, „aby do znění zákona nevnašeli změny ovlivňované politickými a ekonomickými zájmy, stavěné proti zájmům kulturním a odborně praktickým.“

10.10.2001 jsme se obrátili novým dopisem ve věci rekonstrukce Sovových mlýnů na ministra kultury Pavla Dostála. Náš dopis i ministrovu odpověď otiskujeme v plném znění.

Na výzvu Vladimíra Mlynáře (US) jsme formulovali náš názor na připravovaný zákon o vývozu předmětů kulturní hodnoty. Po prostudování zákona, po několika konzultacích s odborníky, kteří se na přípravě zákona dlouhodobě podíleli, a po zvážení značně nejistých šancí na prosazení omezenějšího vývozu uměleckých předmětů (a naopak velkého nebezpečí neúnosného uvolnění) jsme se zásadních výhrad proti znění uvedeného zákona vzdali. Poslance jsme však zavázali k tomu, „aby do znění zákona nevnašeli změny ovlivňované politickými a ekonomickými zájmy, stavěné proti zájmům kulturním a odborně praktickým.“

PAMÁTKOVÁ PÉČE

Bestia triumphans na prahu 3. tisíciletí:

O připravované demolici rodného domu Jaroslava Haška a dalších staveb na území Pražské památkové rezervace

i jinde v České republice

Na území Pražské památkové rezervace zapsané na Listině světového kulturního dědictví UNESCO v 90. letech 20. století nenávratně zanikla řada historických staveb: dům čp. 1216/II v Klimentské ulici (tzv. Špačkův dům), domy čp. 712 a 713/II ve Vodičkově ulici, dům čp. 1319/II v Žitné ulici (srov. Baťková a kol. 1998, s. 618-619), dům čp. 76/II ve Vladislavově ulici (ponecháno torzo průčelní zdi - Baťková a kol. 1998, s. 213), dům čp. 373/I v ulici 28. října, dům čp. 973/I na Národní třídě (Viček a kol. 1996, s. 515-516), objekt čp. 869/II na Senovážném náměstí (divadlo Minor - Baťková a kol. 1998, s. 485) a další.

Torzo zbořeného domu čp. 76/II ve Vladislavově ulici

V létě byl ve Vodičkově ulici na Novém Městě srovnán se zemí dům čp. 1277/II, novorenesanční stavba architektů Aloise Linsbaruera a Alfréda Kírpala z roku 1876 (Baťková a kol. 1998, s. 610). Dům (dříve známý svou čínskou restaurací) v sousedství Hlávkovy nadačního domu, protějšek Ullmannovy Dívčí školy, tvořil součást významného urbanistického celku. K demolici uličního křídla tohoto domu vydal 18. 5. 2001 souhlas odbor výstavby Úřadu Městské části Praha 1 a to přes negativní vyjádření Státního památkového ústavu hl. m. Prahy a přes negativní stanovisko odboru památkové péče Magistrátu hl. m. Prahy.

Na výzvu Vladimíra Mlynáře (US) jsme formulovali náš názor na připravovaný zákon o vývozu předmětů kulturní hodnoty. Po prostudování zákona, po několika konzultacích s odborníky, kteří se na přípravě zákona dlouhodobě podíleli, a po zvážení značně nejistých šancí na prosazení omezenějšího vývozu uměleckých předmětů (a naopak velkého nebezpečí neúnosného uvolnění) jsme se zásadních výhrad proti znění uvedeného zákona vzdali. Poslance jsme však zavázali k tomu, „aby do znění zákona nevnašeli změny ovlivňované politickými a ekonomickými zájmy, stavěné proti zájmům kulturním a odborně praktickým.“

Počátkem listopadu 2001 jsme byli informováni o tom, že firma Fonsus Assets a. s. požádala odbor výstavby Úřadu Městské části Praha 1 o vydání souhlasu k demolici domu čp. 1325/II v ulici Školské ulici. Jedná se o klasicistní nájemní dům postavený podle plánů Johanna Nowotného z roku 1842. V roce 1883 se v tomto domě narodil spisovatel Jaroslav Hašek, jehož busta se nachází nad vstupem (Baťková a kol. 1998, s. 620). Důvodem k odstranění této dosud obývané stavby by měl být její havarijný stav.

Všechny uvedené domy stály nebo dosud stojí na území Pražské památkové rezervace. Proto se na ně vztahuje ochrana podle platného památkového zákona. Vlastníci objektů a stavební úřad příslušné městské části však v některých případech využívají formulace § 91 a 92 Zákona č. 50/1976 Sb. o územním plánování a stavebním řádu. Podle té může stavební úřad vydat povolení k odstranění stavby, jsou-li jejím závadným způsobem bezprostředně ohroženy životy osob a není-li možno stavbu zachovat. Výklad tohoto bodu zákona vede majitele objektů v atraktivních lokalitách k tomu, aby svůj dům nechali po určitou dobu chátrat (špatného stavu budovy lze dosáhnout poměrně snadno a rychle: nevětráním, neopravováním střechy, nečištěním okapů atd.) a potom jej se svolením úřadu zbořili (odbor výstavby se při posuzování stavu dané budovy řídí především posudkem statika, který je vybrán a financován vlastníkem objektu). Odstraněním domu se uvolňuje často lukrativní stavební parcela. Vlastník ji nemusí neprodleně zastavět. Jen s prázdnou stavební parcelou lze již obchodovat. Na území památkových rezervací a zón stojí řada neudržovaných historických domů. V Praze dlouhodobě chátrají např. klasicistní dům čp. 1054/II Na Poříčí, podle plánů Josefa Ondřeje Krannera z let 1844 - 1845 (Baťková a kol. 1998, s. 558), dům čp. 721/II v ulici Palackého, přestavěný roku 1865 (Baťková a kol. 1998, s. 420), a další. V mnoha případech se jedná o domy z 19. století, jejichž hodnotu si širší veřejnost dosud neuvědomila.

Protest proti zboření domu čp. 1277/II ve Vodičkově ulici

V červnu 2001 se obrátil Prof. PhDr. Lubomír Slaviček DrSc., předseda UHS, s protestem proti demolici novorenesančního domu, jež se uskutečnila bez souhlasu památkových orgánů,

na Pavla Dostála, ministra kultury ČR, na Ing. arch. Jana Kasla, primátora hl. města Prahy a na Ing. Jana Bürgermeistera, starostu Městské části Praha 1. Odpověď byl dopis Mgr. Jiřiny Knížkové, ředitelky odboru památkové péče MHMP, ze 17. 7. 2001, ve kterém se uvádí, že odbor výstavby v Praze 1 jednal v souladu s platným stavebním zákonem a souhlasu odboru památkové péče k likvidaci domu nebylo třeba.

Setkání „Devastace architektury 19. století“

Pod dojmem šokujících zpráv o rychle postupující zkáze, již dnes na různých částech České republiky podléhají právě stavební památky 19. století, se rozhodly sekce pro ochranu památek UHS a Ústav dějin umění

AV ČR neodkladně uspořádat diskusní setkání, kde by se na tento závažný fakt upozornilo. Diskusní setkání se uskutečnilo na půdě AV ČR dne 1. 11. 2001 za hojné účasti odborné veřejnosti - pracovníků památkových ústavů, historiků architektury a umění, architektů, představitelů městských úřadů, studentů i medií. Odborným garantem a moderátorem byla PhDr. Taťána Petrasová, ÚDU AV ČR.

Zbořený dům čp. 1277/II ve Vodičkově ulici

V úvodním referátu „K hodnotám architektury 19. století“ poukázal Bc. Karel Ksandr (SÚPP) na jedinečnost klasicistní a historizující architektury 19. století, na její výtvarné kvality a na originální technická řešení. PhDr. Kateřina Bečková, (Muzeum hl. města Prahy/Klub Za starou Prahu) v příspěvku „Památky 19. století jako ohrožený druh: Pokus o typologii nebezpečí, která v čase i prostoru ohrožují stavby 19. století“, přesvědčivě doložila skutečnost, že architektura 19. století leckdy ztratila svou užitnou hodnotu, ale její kvalita památková dosud nebyla doceněna. Mgr. Lubomír Zeman (SPÚ v Plzni) svým referátem „Zánik lázní Kyselka“, upozornil na tristní stav dříve honosných západočeských lázní, jejichž existence je ohrožena,

neboť se staly předmětem zájmu spekulantů a nezájmu odpovědných úřadů. PhDr. Pavel Šopák (Slezská univerzita) ve velmi instruktivním vystoupení „Opavská architektura kolem roku 1900 po stu letech“ na příkladu opavského divadla poukázal na nebezpečí, která plynou z povrchního poznání historizující architektury a její mylné interpretace. Ing. arch. Dagmar Sedláková (SÚPP) v referátu „Co lze očekávat od nového Zákona o ochraně kulturních památek a památkové péči?“ vysvětlila rozpory stavebního a památko-

Zbořený dům čp. 1277/II ve Vodičkově ulici

vého zákona, které dnes bohužel devastaci památek usnadňují. Mezi účastníky se následně rozvinula dlouho trvající diskuse, která potvrdila, že otázka ničení památek 19. století na území celé České republiky je alarmující a je třeba věnovat jí patřičnou pozornost.

Protesty proti připravované likvidaci Haškova rodného domu ve Školské ulici

Na základě zprávy o připravované demolici klasicistního domu čp. 1325/II, která zazněla na shora zmíněném diskusním setkání, se rozhodli PhDr. Lubomír Konečný, CSc., ředitel ÚDU AV ČR, PhDr. Josef Štulc, ředitel SÚPP, a PhDr. Bekeť Bukovinská, sekce pro ochranu památek UHS, zaslat 6. 11. 2001 naléhavou otevřenou výzvu Ing. arch. Janu Kaslovi, primátoru hl. města Prahy. V ní znovu protestovali proti likvidaci historické architektury na území Pražské památkové rezervace a vyzvali jej k okamžitému zastavení dalších demolí. Výslovně

Podaří se uchovat zbývající umělecko-historické hodnoty kláštera v Louce u Znojma ?

V září letošního roku se obrátil Ústav dějin umění dopisem na náměstka ministra kultury, ing. Zdeňka Nováka, ve věci záměru Městského úřadu Znojmo vybudovat v bezprostřední blízkosti bývalého kláštera premonstrátů v Louce, totiž v areálu někdejší barokní a klasicistní klášterní zahrady tzv. akvapark. Ústav upozornil, že výstavba takového areálu, z něž by se mělo stát druhé společenské a sportovní městské centrum, je v těchto místech krajně nevhodná, mimo jiné proto, že půjde o značně náročný provoz pokud jde o dopravní zátěž v okolí kláštera a o hluk, který navíc zabere z někdejšího klášterního areálu území, jež by mělo být využito jako klidová zelená zóna (park), oddělující klášter od stále se více přibližujícího městského ruchu a hlavní dopravní tepny na Vídeň. Hrozí, že degradace kláštera, následující po jeho zrušení v roce 1784 a završená v 80. letech 20. století výstavbou hradby panelových domů, které zničily působivé panorama jižní a východní fronty barokních budov kláštera s kostelem, bude i přes dílčí opravy klášterních budov a celkovou rehabilitaci kostela nezdolitelně pokračovat, pokud se zahájí plánovaný radikální vpád městských zábavních středisek do jeho těsné blízkosti.

Ústav proto důrazně upozornil na nutnost urychleného řešení přísné ochrany celého areálu bývalého kláštera, který se zdá být podobnými projekty v budoucnu vážně ohrožen.

Současně se obrátila Sekce pro ochranu památek Umělecko-historické společnosti v Českých zemích k Městskému úřadu ve Znojmě dopisem, v němž upozornila na nevhodnost umístění akvaparku s příslušným zázemím do areálu někdejší barokní a klasicistní zahrady a nabídla současně odbornou pomoc při hledání kvalitního nového využití kláštera i zprostředkování vhodných nadací v zahraničí.

Své stanovisko k zamýšlené výstavbě aquaparku zaslal starostovi města Znojma také Klub za starou Prahu.

Pražské instituce se tak připojily k řadě předešlých protestů ze strany místních organizací (Okrašlovací spolek ve Znojmě) i památkových orgánů (Státní památkový ústav v Brně).

Uměleckohistorické i kulturně historické hodnoty louckého kláštera byly naposledy velmi podrobně shrnuty v publikaci „*Premonstrátský klášter v Louce. Dějiny-Umělecká výzdoba-Ikonologie*“ (autoři Jiří Kroupa-Petr Kroupa-Lubomír Slaviček-Josef Unger), která vyšla roku 1997 na objednávku referátu kultury Okresního úřadu ve Znojmě. Publikace potvrdila výjimečnou úlohu tohoto církevního centra, které ovlivňovalo po téměř šest století celkový kulturní (duchovní i umělecký) rozvoj v širokém okolí. Dějiny této církevní instituce byly spjaté těsně se sousedním městem Znojmem, klášter však představoval vždy uzavřený areál, jehož architektura, umělecká výzdoba, církevní aktivity a později i vědecká bádání přesahovaly regionální hranice, vyvíjely se od počátku v těsné vazbě k panovnickému dvoru a měly rozměr nadnárodní. Před svým zrušením byl klášter v Louce srovnatelný s takovými objekty jakými jsou např. Strahov nebo rakouský Melk či Göttweig. Přesto nebo spíše právě proto, že po zrušení kláštera roku 1784 následoval úpadek, z velkolepé poslední pozdně barokní přestavby zbylo jen torzo a někdejší umělecké poklady jsou z velké části ztraceny, je nezbytně nutné maximálně uchránit to, co je ještě na místě. Je nutné splatit dluh této památce, která byla v letech 1950-1990 nechána napospas armádě a byla pro svoji polohu u přísně střežené státní hranice stranou turistických tras a nefigurovala tudíž nikdy ve výběru objektů, představovaných coby ukázky vzorné socialistické péče o památky. Proto také byla navržena do seznamu Národních kulturních památek až v roce 1990. Její dnešní torzální stav může na první pohled těžko soutěžit s objekty, které v seznamu NKP figurují. Domníváme se však, že v současné době, kdy mizí náš památkový fond ve své autentické podobě téměř před očima, je třeba zavčas podchytit hodnoty, které ještě existují. A hodnota kláštera v Louce je mimo jiné přímo závislá na možnosti obnovit jeho historický areál jako do sebe uzavřený architektonický celek, který se může stát oázou klidu a novým kulturním a duchovním centrem. Význam louckého premonstrátského kláštera pro dějiny, umění a kulturu v tomto regionu od raného středověku do konce 18. století je mimořádný a nezastupitelný. Tvořil vždy specifickou a velkorysou protiváhu městskému prostředí Znojma. Jeho obraz v dějinách kultury této styčné moravsko-rakouské oblasti by měl být rehabilitován, nikoliv rozmělněn vkládáním dočasných atrakcí, které jej mohou ve svých důsledcích znehodnotit.

Klára Benešová

se pak postavili proti připravovanému bourání rodného domu světově proslulého spisovatele Jaroslava Haška (kopie dopisu byla zaslána na vědomí ministra kultury ČR, ministra pro místní rozvoj ČR, starosty MČ Praha 1, řediteli SÚPP, odboru výstavby MČ Praha 1 a odboru památkové péče MHMP). Text výzvy a odpověď primátora Kasla otiskujeme v plném znění. Klub Za starou Prahu svolal ve spolupráci se sekci pro ochranu památek UHS tiskovou konferenci, která se uskutečnila 20. 11. v Národním muzeu. Mimo již uvedených informací byly novinářům předneseny posudky dvou nezávislých statiků, kteří stav domu ve Školské ulici označili za sice nedobry, avšak bezpochyby opravitelný. Organizátoři konference zveřejnili výzvu, aby stavební úřad důsledně dodržoval povinnost žádat před demolicí souhlas památkového úřadu, aby památkový úřad uděloval souhlas k demolici památkově chráněných budov jen ve zcela krajním případě, aby stavební úřad souhlasil s demolicemi jen tehdy, budou-li závažným stavem stavby bezprostředně ohroženy životy osob a není-li skutečně technicky možné stavbu zachovat (informace o kauze domu ve Školské ulici přinesl mimo jiné deník DNES PRAHA ve dnech 8., 9., 10., 20. a 21. 11. 2001).

Primátor Kasl pozval představitele ÚDU AVČR a UHS na jednání svého poradního sboru dne 22. 11. 2001, na jehož program se na základě uvedených protestů dostala otázka Haškova rodného domu, a umožnil jim vznést protest proti demolici historické architektury na území Pražské památkové rezervace. Na jednání byli pozváni zástupce investora i provádějící architekt, kteří se snažili doložit havarijní stav domu. Oba argumentovali především neefektivností jeho opravy. Převážná část členů rady se kategoricky vyslovila proti demolici objektu. Odbor výstavby Městské části Praha 1 zažádal - podle vyjádření představitelky odboru pod tlakem veřejného mínění (!) - ve věci Haškova domu o příslušné stanovisko Státní památkový ústav hl. m. Prahy a odbor památkové péče MHMP. SPÚ Prahy (čj. 17789/01/R/FUR/AM z 29. 11. 2001) a následně i OP MHMP (čj. MHMP 144617/01/MAZ) se k demolici vyjádřili jednoznačně negativně.

Výzva ke členům UHS

Přes uvedené protesty a reakce na ně sekce pro ochranu památek nevnímá jako dostatečné záruky odpovědných činitelů, že se nepřijatelné zásahy proti kulturním památkám nebudou opakovat. Ve svých protestech proto hodlá pokračovat. Zároveň vyzývá všechny členy UHS, aby ochraně památek věnovali svou pozornost, aby podle možností vystupovali proti jejich ničení a své erudice využili k šíření poznatků o dosud málo poznaných a tím více ohrožených oblastech umění, k nimž dosud patří architektura 19. století.

Beket Bukovinská – Martin Mádl

Připraveno s laskavou pomocí pracovníků Státního památkového ústavu v Praze.

Dopis ministru kultury ČR Pavlu Dostálovi

Pavel Dostál,
Ministr kultury České republiky
Milady Horákové 139
160 41 Praha 6

V Praze, 15. října 2001

Vážený pane ministře,

jménem Uměleckohistorické společnosti v českých zemích si Vás dovoluji opětovně oslovit ve věci rekonstrukce Sovových mlýnů na pražské Kampě. V této záležitosti jsme se na Vás obrátili již dopisem 27. září loňského roku. Tehdy jsem Vás jménem naší společnosti vyzval, abyste se svou autoritou zasadil o citlivé obnovení této hodnotné pražské památky. Rovněž jsem při této příležitosti tlumočil přesvědčení odborné veřejnosti, aby při Vašem rozhodování byla respektována platná právní norma, která upravuje podmínky péče o kulturní památky v České republice. V odpovědi z 11. října 2000 (dopis čj. 13112/2000) jsme byli ujištěni že: „tímto problémem se bude na svém nejbližším zasedání zabývat Vědecká rada Ministerstva kultury pro státní památkovou péči, která je jmenována, podle zákona č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči, panem ministrem jako jeho nejvyšší odborný poradní orgán pro odbor památkové péče. K dobrozdání vědecké rady pan ministr bezpochyby přihlédne a teprve poté bude ve věci zdejší úřadem rozhodnuto“

Protože se tak nestalo, chceme tímto svým dopisem co nejdůrazněji protestovat proti Vašemu rozhodnutí z července letošního roku, kterým jste přes jasně formulovaný nesouhlas Odboru památkové péče Ministerstva kultury České republiky, Státního ústavu památkové péče v Praze a Odboru památkové péče Magistrátu hlavního města Prahy povolil završení historické

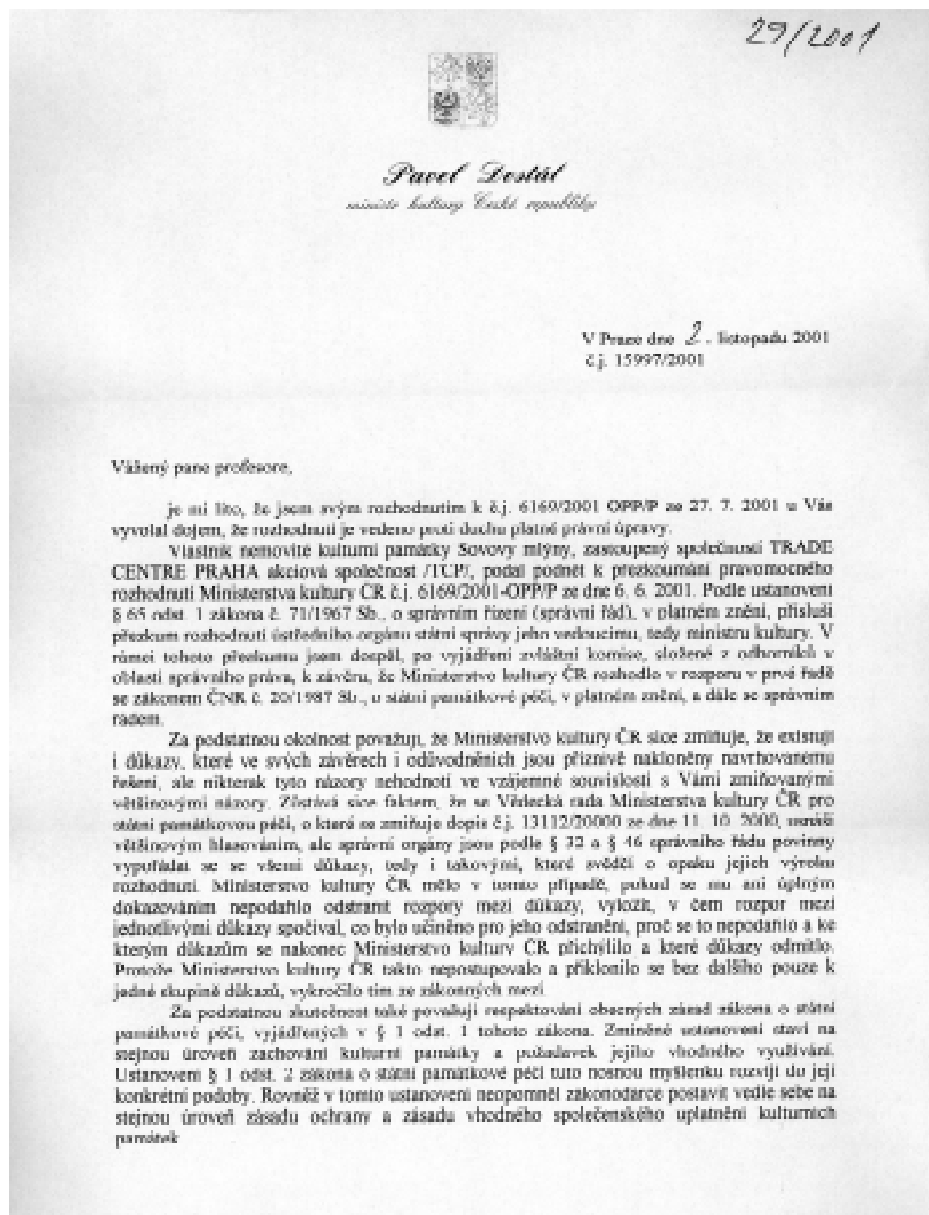
ké budovy novodobým skleněným artefaktem. Svým postojem jste tak umožnil nepříznivý zásah vůči památkové integritě Sovových mlýnů, nemovité památky na území Pražské památkové rezervace. Za zvláště znepokojující přitom považujeme skutečnost, že Vaše rozhodnutí bylo vedeno proti duchu platné právní úpravy, která rozhodování o osudu památek svěřuje k tomu určeným odborným a správním orgánům. Tím, že jste jednal v zásadním rozporu s právoplatnými vyjádřeními těchto orgánů, jste podle našeho názoru překročil svou pravomoc a svým příkladem jste pak ohrozil fungování památkové péče na území naší republiky.

Jsmo přesvědčeni, že by toto Vaše rozhodnutí mělo být revidováno.

S pozdravem

Prof. PhDr. Lubomír Slaviček, CSc.,
předseda Uměleckohistorické společnosti v českých zemích
na vědomí:

ing. arch. Jan Kasl, primátor hl.m.Prah
Dr. Josef Štulc, ředitel státního ústavu památkové péče
Dr. L. Špačel, ředitel Pražského ústavu památkové péče
Dr. Kateřina Bečková, předsedkyně Klubu za Starou Prahu

Vážený pane profesore,

Je mi líto, že jsem svým rozhodnutím k č.j. 6168/2001-OPP z 27. 7. 2001 u Vás vyvolal dojem, že rozhodnutí je vedeno proti duchu platné právní úpravy.

Vlastník nemovité kulturní památky Sovovy mlýny, zastoupený společností TRADE CENTRE PRAHA s.r.o. (T.C.P.), podal podnět k přezkoumání pravomocného rozhodnutí Ministerstva kultury ČR č.j. 6168/2001-OPP ze dne 6. 8. 2001. Podle ustanovení § 85 odst. 1 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád), v platném znění, přichází přezkoumání rozhodnutí státního orgánu státní správy jeho vedoucím, tedy ministrem kultury. V rámci tohoto přezkoumání jsem dospěl, po vyjádření zvláštní komise, složené z odborníků v oblasti správního práva, k závěru, že Ministerstvo kultury ČR rozhodlo v rozporu s právní řád se zákonem č. 201/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění, a dále se správním řádem.

Za podstatnou okolnost považuji, že Ministerstvo kultury ČR sice zmiňuje, že existují i důkazy, které ve svých závěrech i odůvodněních jsou příznivě nakloněny navrhovanému řešení, ale nikterak tyto důkazy nehodnotí ve vzájemné souvislosti s vlastní zmiňovanými věrohodnými důkazy. Zřetelně sice říká, že se Vědecká rada Ministerstva kultury ČR pro státní památkovou péči, o které se zmiňuje dopis č.j. 13112/20000 ze dne 11. 10. 2000, nemá věrohodným hlasováním, ale správní orgány jsou podle § 32 a § 46 správního řádu povinny vyhodnotit se se všemi důkazy, tedy i takovými, které svědčí o opaku jejich výroku rozhodnutí. Ministerstvo kultury ČR mělo v tomto případě, pokud se mu ani žádným dokazováním nepodařilo odstranit rozpor mezi důkazy, vyložit, v čem rozpor mezi jednotlivými důkazy spočíval, co bylo učiněno pro jeho odstranění, proč se to nepodařilo a ke kterým důkazům se nakonec Ministerstvo kultury ČR přiklonilo a které důkazy odmítlo. Protože Ministerstvo kultury ČR takto nepostupovalo a přiklonilo se bez dalšího pouze k jedné skupině důkazů, vyložit tím ze zákoných mezí.

Za podstatnou skutečnost také považuji nepřezkoumání obecných zásad zákona o státní památkové péči, vyjádřených v § 1 odst. 1 tohoto zákona. Zmíněné ustanovení staví na stejné úrovni zachování kulturní památky a požadavek jejího vhodného využití. Ustanovení § 1 odst. 2 zákona o státní památkové péči tuto rovnou myšlenku rozvíjí do její konkrétní podoby. Rovněž v tomto ustanovení neopomněl zákonodárce postavit vedle sebe na stejnou úroveň zásadu ochrany a zásadu vhodného společenského uplatnění kulturních památek.

PERSONALIA

Zemřel Jaromír Neumann

26. října 2001 zemřel ve věku sedmdesátiletí významný český historik umění prof. PhDr. Jaromír Neumann, DrSc. Po studiích na Karlově univerzitě v letech 1945 – 49 u profesorů Antonína Matějčka a Jana Mukašovského se záhy habilitoval na filosofické fakultě (1951) a působil zde jako pedagog do roku 1970. Kontroverzní počátky své kariéry v padesátých letech překonával intenzivní badatelskou i organizační prací v čele Ústavu dějin umění ČSAV, jehož ředitelem se stal v roce 1960. V době normalizace byl však z tohoto místa z politických důvodů odvolán a ve své práci pokračoval v Národní galerii v Praze (1971 – 1985). Široké spektrum jeho odborných zájmů zahrnovalo problematiku italské renesance, směřovalo k průzkumu sbírek Pražského hradu (Kat. Obrazárna Pražského hradu, Praha 1965), ke studiu rudolfinského umění a českého baroku (zejména Český barok, Praha 1969, II. vyd. 1974). Významným přínosem v této oblasti byly dvě rozsáhlé monografické výstavy, věnované dílu Petra Brandla (1969) a Karla Škréty (1974), v nichž se mu podařilo shromáždit téměř v úplnosti tvorbu těchto autorů nejen z domácího prostředí, ale i ze zahraničních sbírek. Obě expozice, provázené důkladným vědeckým katalogem, se staly východiskem pro další studium barokního malířství v Čechách. Práce, věnované stěžejním umělcům tohoto období (M. L. Willmann, J. K. Liška, ikonografické otázky Brandlova umění) publikoval Jaromír Neumann v řadě časopiseckých článků. V roce 2000 vyšla jeho kniha Škrétové, v níž se znovu věnoval tvorbě Karla Škréty a jeho syna a doplnil ji novými poznatky. Přípravovaná dvoudílná monografie Petra Brandla se bohužel vydání nedočkala. Neumannův vztah k uměleckému dílu byl vždy motivován vřelým obdivem, nezastřeným pouhou profesionální rutinou. Jeho práce, oceněná řadou vyznamenání doma i v zahraničí, vtiskla českému dějepisumu umění hlubokou a nesmazatelnou stopu. Nečekaný odchod této neobyčejně vitální, čínorodé osobnosti znamená pro českou kulturu velmi citelnou ztrátu.

Hana Seifertová

Těsně po uzavěrci prvního čísla Bulletinu UHS přišla z Bratislavy smutná zpráva, že 21. února 2001 náhle ve věku 55 let zemřel dlouholetý pracovník Slovenské národní galerie, přední

slovenský historik umění-medievalista, absolvent dějin umění na filozofické fakultě Univerzity Karlovy u profesorů Jaroslava Pešiny a Jaromíra Homolky a přítel mnoha českých historiků umění **Anton C. Glatz** (1945-2001). Je škoda, že předčasná smrt mu zabránila zúročit výsledky jeho soustředěné badatelské činnosti na poli středověkého umění na Slovensku v připravovaném třetím svazku impozantního výstavního a edičního projektu *Dějiny slovenského výtvarného umění – Gotika*. V březnu 2001 zemřel **PhDr. Bohumír Mráz**, žák a posléze asistent prof. Vojtěcha Volavky, historik umění specializovaný především na umění 19. a 20. století. Odborně i širší veřejnosti je znám jako autor monografií o Karlu Postlovi a počátcích krajinomalby 19. století (1957), o kresbách Karla Hynka Máchy (1988) a J.-A. D. Ingrese (1983), a zejména o Mikuláši Medkovi (1970). Společně s Marcelou Mrázovou napsal mj. pro edici *-ismy studií o umění secese* (1971) sestavil *Encyklopedii světového malířství* (1988). Vzpomínku Květy Křížové na PhDr. Bohumíra Mráze otiskly *Zprávy památkové péče* č. 6, 2001.

Devadesáté narozeniny oslavil **doc. JUDr. PhDr. Dobroslav Líbal**, DrSc, historik umění a teoretik památkové péče. Okruh jeho přátel mu k tomuto jubileu připravil „Festschrift“ s názvem *Historická inspirace* (Praha: Jalta 2001).

Do funkce ředitele Ústavu dějin umění Akademie věd České republiky byl na základě úspěšného výběrového řízení 1. června 2001 uveden dlouholetý pracovník tohoto ústavu **PhDr.**

Lubomír Konečný (1946). Ve funkci vystřídal doc. PhDr. Vojtěcha Lahodu, který v čele Ústavu dějin umění působil dvě funkční období. Další personální změna v Národní galerii. Generální ředitel Národní galerie v Praze prof. Milan Knížák odvolal z funkce ředitele Sbírky starého umění **doc. PhDr. Ladislava Daniela** (1950) a na jeho místo jmenoval dosavadního vedoucího Archivu Národní galerie v Praze, **doc. PhDr. Víta Vinase** (1962). Doc. Vít Vlnas, který přednáší dějiny 16.-18. století na pedagogické fakultě Univerzity Karlovy, se v Národní galerii podílel na odborné a organizační přípravě řady výstav, např. *Moderní galerie tenkrát 190-1942* (Praha a Řezno 1992), *Artis pictoriae amatores* (Praha, 1993), *Historická malba v Čechách a Obyčejná v Čechách 1796-1918* (obě Praha, 1996), *Biedermeier a střední Evropa* (Padova 2000) a naposledy *Sláva barokní Čechie* (Praha 2001). Vedoucím archivu byl jmenován **Mgr. Tomáš Sekyrka**.

Novým vedoucím Katedry dějin umění na filozofické fakultě Palackého univerzity v Olomouci byl jmenován **doc. PhDr. Ladislav Daniel, PhD.** (1950).

Do čela Semináře dějin umění filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně byl jmenován **prof. PhDr. Lubomír Slaviček, CSc.** (1949).

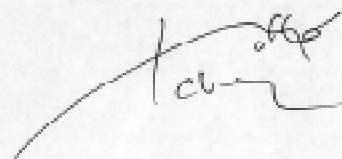
Noví profesori a docenti dějin umění. Profesorem dějin umění na Univerzitě Karlově v Praze byl jmenován vedoucí tamního Ústavu

Tím, že došlo k takové skutečnosti, že právě prokázání křivky ukončující schodišťovou věžici je integrální součástí záměru využít areál Sovových mlýnů pro umístění stonky moderního umění, zpřístupnění veřejnosti pro kulturně výchovné účely, vykročilo Ministerstvo kultury ČR opět ze zákonných mezí. Navrhované využití kulturní památky a její obnova za tím účelem, včetně umístění příslušného prvku jako soudobého výtvarného díla, doplňujícího na poměrně vysoké výtvarné úrovni areál Sovových mlýnů, je tedy zcela v souladu s cílem a smyslem péče o kulturní památky podle platné právní úpravy.

Postupem Ministerstva kultury ČR došlo k porušení základních ustanovení § 1 zákona o státní památkové péči, a tím se podnětem dotčené rozhodnutí dostalo do rozporu se zákonem. Vzhledem k tomu, že rozhodnutí Ministerstva kultury ČR bylo vydáno v rozporu se zákonem, nezbylo mi než postupovat podle ustanovení § 65 odst. 2 správního řádu. Kromě výše zmíněného porušení platných právních předpisů jsem dospěl k závěru, že lze bez provádění dalších důkazů rozporné rozhodnutí změnit podle § 65 odst. 2 správního řádu.

Doufám, že na základě výše uvedených skutečností jsem dostatečně jasně vyvrátil Váš dojem, že jsem při rozhodování ve výše zmíněné věci rozhodl proti duchu písemné právní úpravy. Naopak se domnívám, že s ohledem na výše zmíněné skutečnosti bylo mé rozhodnutí pro uvedené postybeni jak Ministerstva kultury ČR, tak Magistrátu hlavního města Prahy, odboru památkové péče, jediným rozhodnutím, které mi jak zákon o státní památkové péči, tak správní řád umožňoval přijmout.

S pozdravem

Vážený pan
Prof. PhDr. Lubomír Slaviček, CSc.
předseda Uměleckohistorické společnosti v českých zemích
Ústav dějin umění Akademie věd ČR
Husova 4
110 00 Praha 1

Dopis primátorovi hl. m. Prahy Janu Kaslovi

Vážený pan
Ing. arch. Jan Kasl
primátor
Magistrát hlavního města Prahy
Mariánské náměstí 2
110 01 Praha 1

V Praze, 6. listopadu 2001

Věc: Výzva k zastavení demolice historické architektury

Vážený pane primátore,

obracíme se na Vás, podobně jako na další představitele politického života, s naléhavou otevřenou výzvou. V České republice pokračuje v neúnosné míře devastace historické architektury. V jádru Prahy, na území památkové rezervace zapsané na Listině světového dědictví UNESCO, bylo nedávno beze zbytku odstraněno několik hodnotných staveb.

Historické budovy, které se nalézají na území památkové rezervace a na území památkových zón, paradoxně nejsou nijak chráněny platným památkovým zákonem proti demolicím. Domní-

váme se, že tohoto momentu dnes ve stále větší míře zneužívají někteří stavební podnikatelé jako zástěrky svého neetického chování. Praxe je taková, že vlastník nechá historickou budovu určitou dobu chátrat, a poté označí její stav za havarijní. Se souhlasem příslušného stavebního úřadu ji pak může odstranit. Odbor výstavby Úřadu městské části Praha 1 v nedávné minulosti vydal souhlas k demolici cenných staveb, které bylo možné rekonstruovat a takto je uchovat příštím generacím. Domníváme se, že skutečným důvodem jejich odstranění nebyl špatný stav, nýbrž touha podnikatelů získat výhodnou stavební parcelu!

K posledním ze zbořených pražských staveb patří dům čp. 1277/II ve Vodičkově ulici na Novém Městě, vybudovaný v roce 1876 staviteli Aloisem Linsbauerem a Alfrédem Kirpalem. Tento dům v těsné blízkosti Hlávkova nadačního domu a Ullmannovy Divčí školy tvořil součást hodnotného urbanistického celku.

Bez Vašeho přispění čeká podobný osud i další památky. V těchto dnech jedná odbor výstavby Úřadu městské části Praha 1 o vydání havarijního výměru pro klasicistní dům čp. 1325/II ve Školské ulici 16, Praha 1-Nové Město, dům stavitele Johanna Nowotného z roku 1842, dům, ve kterém se narodil světozně proslulý spisovatel Jaroslav Hašek. Tento dům není staticky narušen a jeho stav rozhodně nevyžaduje jako krajní řešení demolici. Jsme informováni o tom, že Státní památkový ústav v hl. m. Praze je proti takové demolici. Podle našeho názoru není opodstatněné a přípustné, aby byl tento dům bourán nebo jinak poškozen! Nechceme, aby podobným způsobem byly likvidovány další stavby na území České republiky!

S ohledem na dramatickou situaci Vás, vážený pane primátore, vyzýváme, abyste své autority neprodleně využil k okamžitému zastavení nepatřičných demolí v Pražské památkové rezervaci a na území památkových zón. Naléhavě Vás žádáme, abyste této problematice, která se netýká jen Prahy, věnoval svou pozornost. Vyzýváme Vás, abyste prosadil větší objektivitu při posuzování havarijního stavu historických staveb. Žádáme Vás dále, abyste v tomto ohledu podpořil úpravu příslušných právních norem. Omezíte tím pokračující devastaci evropského kulturního dědictví.

PhDr. Lubomír Konečný, CSc.,
ředitel Ústavu dějin umění Akademie věd ČR

PhDr. Josef Štulc,
ředitel Státního ústavu památkové péče

PhDr. Beket Bukovinská,
sekce pro ochranu památek
Uměleckohistorické společnosti v českých zemích

Kopie na vědomí:
Pavel Dostál, ministr kultury
Petr Lachnit, ministr pro místní rozvoj
Ing. Jan Bürgermiester, starosta městské části Praha 1
odbor výstavby Úřadu městské části Praha 1
Státní památkový ústav v hl. m. Praze
odbor památkové péče Magistrátu hl. města Prahy

Adresy odesílatelů:

Ústav dějin umění Akademie věd ČR, Husova 3, 110 00 Praha 1
Státní ústav památkové péče, Valdštejnské nám. 3, 118 01 Praha 1
Uměleckohistorická společnost v českých zemích, Husova 3, 110 00 Praha 1

pro dějiny umění, **doc. PhDr. Mojmir Horyna** (194x) a profesorem dějin umění na Palackého univerzitě v Olomouci vědecký pracovník Ústavu dějin umění AV ČR, **doc. PhDr. Ivo Hlobil, CSc.** (1942).

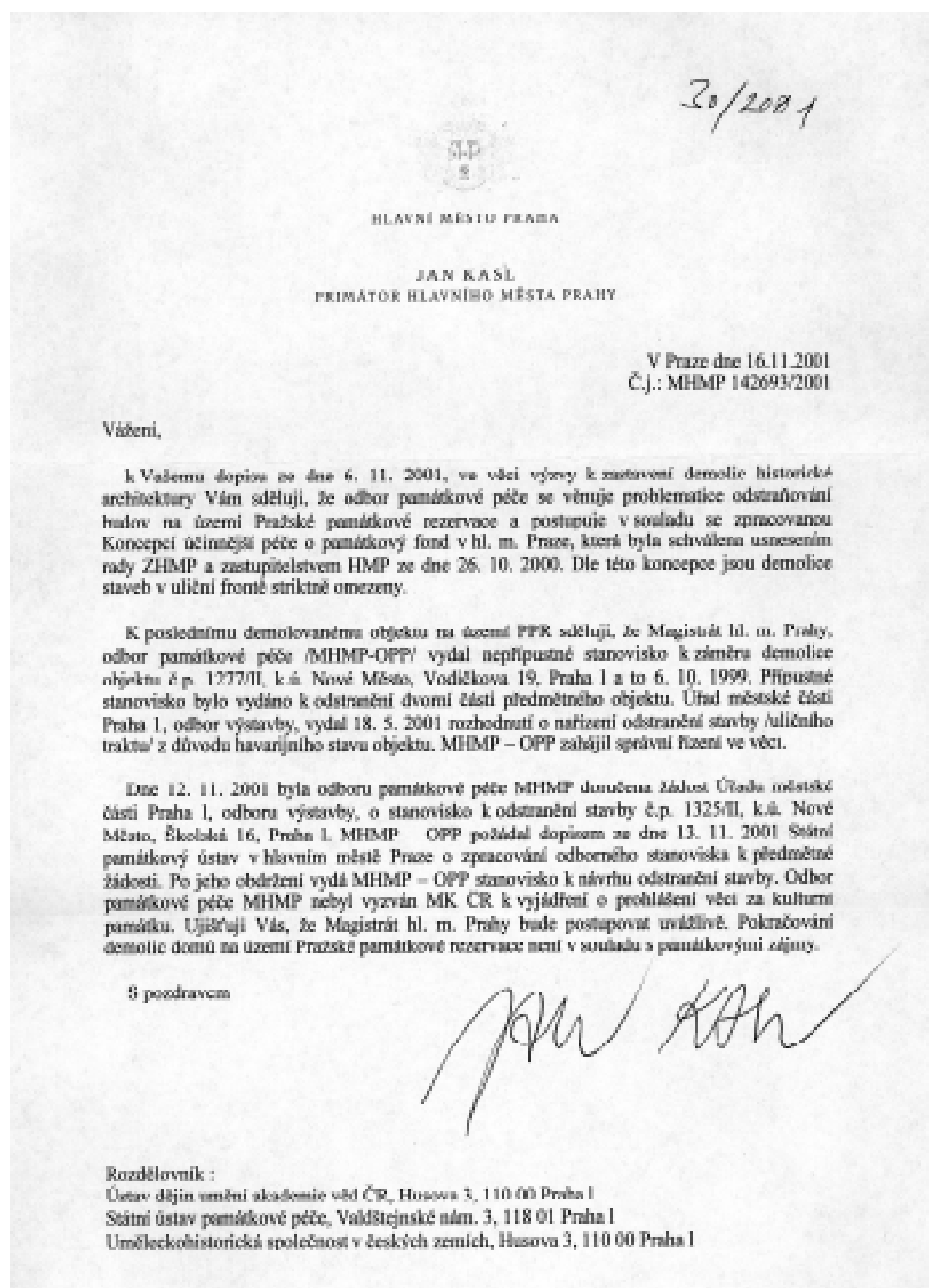
Novými docenty dějin umění byli jmenováni - **PhDr. Milena Bartlová, CSc.** na Masarykově univerzitě v Brně; **PhDr. Marie Mžýková, CSc.** a **PhDr. Pavel Černý** na Palackého univerzitě v Olomouci a **PhDr. Roman Prahel, CSc.** na Univerzitě Karlově v Praze.
Blahopřejeme.

Astra regunt homines, deus astra – Karel Stejskal 70

Touto formulí o boží vládě nad hvězdami a jejich prostřednictvím nad lidmi se ve středověku omlouvala adaptace astrologie, dědictví helenistické antiky, do tradice křesťanské. Hvězda betlémská se k tomu nabízela jako reference první velikosti a novozákonní autority. Mocenská symbolika posvěcené vlády, ikonografie dvorského umění se neobešla bez tohoto odkazu. S českolucemburským dvorským uměním seznámil odbornou veřejnost Max Dvořák, svoji disertací o iluminátorech Jana ze Středy. Navázal v ní na to, co poslední pražský biskup Jan IV. z Dražic přejímal z kultury papežského dvora v Avignonu. Tato práce průkopnického dosahu nicméně ponechává stranou panovníckou symboliku, glorifikaci Karla IV. jako krále a císaře, včetně astrologických motivů, jímž se dostalo ještě většího důrazu a soustavnosti na dvoře jeho prvorozeného nástupce Václava. Komplementárně a velmi záslužně učinili do této stránky věci průlom žáci a pokračovatelé kulturně historické metody Jacoba Burckhardta, se skupením kolem knihovny Abyho Warburga – poukazem na rukopis latinského traktátu židovského astrologa Ibn-Esry (+1167), psaný a iluminovaný pro Václava IV. Traktát byl opisován a tištěn průběhem 15. století – návazně na tuto popularizaci vyložil Warburg výzdobu věvodského Palazzo Schifanoja ve Ferrare. Když jsem 1. 2. 1961 přešel do pražského akademického Ústavu dějin umění na pozvání ředitele Jaromíra Naumanna, vzal jsem s sebou svazky přednášek Warburgovy knihovny, které mi daroval klasický filolog Karel Janáček. Josefa Krásu v nich zejména zaujalo pojednání Erwina Panofského o perspektivě jako symbolické formě; psal o něm pak v časopise Umění. Spolu s příručkou warburgovce P. E. Schramma o insigniích a pracemi Panofského, které studoval a výbor z nich ve svém překladu s Krásovým doslovem vydal Lubomír Konečný, orientovaly i další tituly ikonologické školy výzkum dvorského umění v ústavu. Na Panofského a Fritze Saxla objevení navázal Krása svoji studií o astrologických rukopisech Václava IV. Spolu s pojednáním sbírky astronomických přístrojů, založenou již Přemyslem Otakarem II., tak

zásadním způsobem obohatil warburgovský pohled na středověké umění. Ke Krásovi se v tomto úkolu rovnocenně připojil, další jeho aspekty osvětlil Karel Stejskal. V produktivní spolupráci oba zpracovávali kolem hvězdopravného jádra rozvinutý, obrodně humanisticky motivovaný soubor dvorských iluminovaných rukopisů a jejich vztahy k malbě nástěnné a deskové. Slohovou a ikonografickou kritikou prověřovali souvislosti s dvorským okruhem francouzským. Novou etapu v tom zahájil Stejskal studiem v pařížské Národní knihovně. Prvořadě podnětný je podnes Stejskalův objev astrologické symboliky Marignolovy České kroniky ve vztahu ke Karlově vládě a přemyslovské tradici. Vycházejí z pojmenování Slovanů „Elisani“ (dodávám, že ještě Balbín tak nazýval Lužičany), spekuloval Giovanni Marignolli o Karlově matce Elišce (Elisabeth) jako o Sibylou Libuši předpověděné rodičce slunečního vládce světa v apokalyptickém Posledním čase. Literární předlohy nachází Stejskal v Izajášovi, Ovidiovi, Vergiliovi citovaném v Dantově spisu *De monarchia*, staročeské *Legendě o sv. Kateřině*. V nástěnném cyklu Karlem IV. založeného kláštera Na Slovanech a v kostele sv. Jakuba v Libuši (starším názvem Libuši) poznává projekci takto aktualizovaného proroctví. Jeho studie o universalismu Karla IV. a jeho výrazu ve výtvarném umění, implicitně marignolovském misijním orientalismu, je na tomto poli závěrem velkolepé práce, kterou odevzdal Ústavu dějin umění ČAV. Je pro mne ctí, že v ní přihlédl k mým poznatkům o napodobivé antitezi perské triumfální symboliky. V úvazku pro Rakouskou akademii věd pokračuje Karel Stejskal v závazném odkazu Krásově a svojí spolupráce s ním. Nadále „svým vědeckým dílem přesahuje do více oborů, vždy však v první řadě zůstává dějepisem umění“, jak o něm psal František Šmahel v medailonu k jeho sedmdesátinám, dovršeným 21. 1. 2001 (PhDr. Karel Stejskal, CSc. [* 20. 1. 1931 v Praze] *Mediaevalia historica bohemia* 8, 2001, s. 245-251). Jen v Rakouské národní knihovně objevil dotud neznámé rukopisy českého dvorského a širšího okruhu. Brzo má ve Vídni vyjít další díl katalogu *Mitteuropäische Schulen* s jeho podílem. Píše monografii pro faksimile vídeňského rukopisu česky psaného, vzniklého před r. 1440 v Praze. Na CD-Rom bude naskenován v Ústavu pro klasická studia AV ČR, kde od r. 2000 pracuje v částečném úvazku. K cennému Stejskalovu postřehu o staročeském překladu slova *faber* jako *kovář*, a že to vedlo k přeskolení svatého tesaře Josefa na toto řemeslo, dodávám, že je to poukaz skrytě astrologický. Latinský název výroba železa doslovně znamená výrobu ze souhvězdí (*siderurgia*, výroba e *sideribus*) – věřilo se, že ze souhvězdí (*sidera*) pochází železo v meteorech jako dar nebes. Závěrem stručného vzpomínání na pouze jednu, ale významnou složku Karlových zásluh mu přeji do dalších úspěchů. Tu *sidera pande*.

Rudolf Chadraba

Tatjana Petrasová Devastace architektury 19. století – když se dva spolu, třetí má parcelu

Diskusní setkání v budově Akademie věd na Národní třídě 1. listopadu 2001 nazvané Devastace architektury 19. století bylo vedeno snahou zveřejnit rostoucí počet uskutečněných demolí klasicistních a historizujících staveb v centru Prahy i blížící se demolice jinde v českých zemích (nejkriklavějším známým případem jsou v současnosti lázně Kyselka).

V této souvislosti se hned objeví otázka, jak je to možné? Na dvě varianty jak úspěšně dosáhnout zboření domu na lukrativní parcele upozornila při protestní tiskové konferenci k zamýšlené demolici Haškova domu Kateřina Bečková z Muzea hl. města Prahy. Tápající investory na poli obchodu s realitami i ostatní zájemce odkazují na první číslo roku 2002 *Věstník Klubu Za starou Prahu*.

V diskusi, která se rozvinula v dušičkovém čase na Národní třídě, se objevila ještě jedna cesta jak vytěsnit stavby 19. století z kulturní tradice a obecného povědomí. Pro praktiky je příliš spleťtá, ale zaslouží si jistě pozornost odborné veřejnosti. Začíná trhlinou mezi památkáři (zúčastnili se diskusního setkání ve značné míře, ale ostýchali se až na výjimky do diskuse vstoupit) a veřejností (přítomní odborníci i zástupci sdělovacích prostředků zaplnili malý sál

budovy Akademie do posledního místa). Veřejnost - občas odbornou, občas „laickou“ - představují i architekti (do diskuse vstoupil se svým názorem pouze architekt Petr Malinský a Tomáš Kocourek, student architektury), investoři (nedostavil se žádný) a historikové moderní architektury (jejich postoj po svém, ale jistě dosti reprezentativně zastupoval Rostislav Švácha, mimo jiné autor knihy o architektuře moderny a funkcionalismu i četných recenzí současných architektonické tvorby pro časopis Architekt). Složitost a víceznačnost postojů jednotlivých stran vystihují dobře některé názory, které v diskusi zazněly a které pro povzbuzení další diskuse uvádím v určité zjednodušující provokativnosti: 1. památkáři si poroučejí, ale neznají možnosti (Malinský); veřejnost sleduje s napětím nebo lhostejností, jak památkáři a stavby dopadnou, místo aby sami cítili odpovědnost za své kulturní bohatství (Josef Štulc, ředitel Státního památkového ústavu v Praze), památkáři jsou autoritami, kteří se stále odvolávají na knihu Václav Wagner, Umělecké dílo minulosti a jeho ochrana vydanou v roce 1947, místo aby postupovali od analýzy k syntéze, přijímají myšlenkové polotovary, které pak dopracují do podoby hotových názorů (Rostislav Švácha). Každá z těchto tezí měla svou antitezi, ale zatím chybí návrh na řešení.

Vztah veřejnosti a pracovníků památkové péče by se určitě neměl podceňovat. Je do značné míry obecnější výpovědí o stavu společnosti. Ukázala to například „služba“ památkové péče veřejnosti při budování české Opavy po odsunu Němců. Fakt, že se některé budovy druhé poloviny 19. století dnes považují - s odvoláním na dobové výpovědi - za nositele národní kultury, přispívá k tomu, že ostatní část architektonického dědictví 19. století je ponechána při stavebním podnikání svému osudu. A v něm se i ty šťastnější případy podobají tak trochu hrdinům z Anderssenových pohádek a končí špatně. Pokud totiž nenechá majitel dům zchátralostí spadnou a rozhodne se jej využít, začne ho přestavovat. A tady mohou naopak památkáři říci, že nikoli památková péče, ale moderní architektura je v krizi. Zcela jasně vysvětluje protikladnost postojů z odborných časopisů. Názoru vyslovenému Rostislavem Šváchou, že ze současné stavební produkce je dobrých jen 5 %, se chopil Miloš Solař ze Státního ústavu památkové péče a zeptal se, proč to není na textech časopisu Architekt vidět (pravidelná rubrika rekonstrukce, věnovaná v posledních číslech například budově bývalého Uměleckořemeslného muzea v Brně, dnes Moravské galerie nebo obyčejnému činžovnímu domu ve starém Břevnově). Naopak, v časopisech vydávaných památkovou péčí je dostatek necitlivých zásahů (na poslední straně obálky), ale žádné příklady úspěšné spolupráce s dobrými architekty (postačily by i detaily ze zázemí). A tak se zatím pořád pohybujeme v bludném kruhu.

Baderovo stipendium v letošním roce

Již devátý ročník Baderova stipendia pro výzkum malířství 17. století přinesl málo žadatelů, takže komise jmenovaná Uměleckohistorickou společností (ve složení H. Seifertová, M. Šroněk a M. Bartlová) vybrala pouze dva kvalitní projekty. Roční stipendium na cesty do zahraničí ve výši \$5.000 získaly:

1. Johana Kofroňová z Karlovy univerzity v Praze s projektem „Typy znázornění prostoru v římské malbě 17. století a její vliv v Čechách“;
2. Markéta Gallová z Karlovy univerzity v Praze a Albert-Ludwig univerzity ve Freiburgu in Breisgau s projektem „Raná léta Karla Škréty v Itálii“.

Na základě zvláštního návrhu vedoucího doktorského studia a díky mimořádné kvalitě výsledků, dosažených za pomoci Baderova stipendia z roku 1998, získala doktorandské stipendium ve výši \$15.000 Martina Sošková z Národní galerie v Praze na projekt „Vědecký katalog německého malířství 17. století ve sbírkách Národní galerie v Praze“. Další ročník stipendia bude vypsán opět na přelomu roku 2001/2002 s podmínkami obdobnými letošním. Prostředníkem při administraci mezi americkým mecenášem a Uměleckohistorickou společností je American Joint Distribution Committee, který má v plánu zorganizovat při příležitosti deseti let trvání stipendia příští rok setkání všech stipendistů s odborným i společenským programem. Vzhledem k tomu, že výboru UHS nejsou známa dnešní bydliště či pracoviště řady stipendistů, prosíme, dejte vědět každému z nich, na koho máte kontakt. Všichni by se měli ozvat s udáním kontaktu buď na adresu Uměleckohistorické společnosti (Ústav dějin umění AV ČR, Husova 4, 110 00 Praha1) nebo e-mailem na adresu: Bartlova.M@seznam.cz.

Připojujeme seznam stipendistů podle jednotlivých ročníků s označením školy, při jejímž studiu stipendium získali.

1993

1. PhDr. Michal Šroněk

1994

2. Petr Balcárek, Palackého univerzita Olomouc
3. Petr Svojanovský, Univerzita Karlova Praha
4. Pavel Blatný, Univerzita Karlova Praha

1995

5. Štěpánka Müllerová, Palackého univerzita Olomouc
6. Petr Ingerle, Masarykova univerzita Brno
7. Markéta Bašková, Univerzita Karlova Praha

1996

8. Jiří Jůza, Palackého univerzita Olomouc
9. Marian Pliska, Palackého univerzita Olomouc
10. Zdeněk Kazlepka, Masarykova univerzita Brno

1997

11. Petr Czajkowski, Masarykova univerzita Brno
12. Kateřina Náprstková, Univerzita Karlova Praha
13. Blanka Polášková, Univerzita Karlova Praha

1998

14. Martina Sošková, Univerzita Karlova Praha
15. Martin Pavlíček, Palackého universita Olomouc
16. Andrea Rousová, Palackého universita Olomouc

1999

17. Vladan Antonovič, Palackého univerzita Olomouc

2000

18. Zora Peloušková-Wörgötter, Moravská galerie Brno
19. Sylva Jandějsková, Univerzita Karlova Praha
20. Veronika Štěpánková, Palackého univerzita Olomouc

Milena Bartlová

Přednášky zahraničních historiků umění

Heinrich Magirus (Dresden): „Der Meißner Dom. Gotische Architektur im kunstlandschaftlichen Spannungsfeld zwischen Mitteldeutschland und Böhmen“, 14. 5., Ústav pro dějiny umění, FFUK

Johannes Neuhardt (Salzburg): „Beziehungen zwischen der böhmischen und der Salzburger Kunst in der 2. Hälfte des 14. Jh.“, 14. 5., Ústav pro dějiny umění, FFUK

Olga Hazan (University of Québec, Montreal): „The Myth of the Artistic Progress: A Critical Study of a Structural Concept in Art History“, 15. 5., Národní galerie v Praze, SMSU

Thomas DaCosta Kauffmann (Princeton University, Princeton, NJ): „German Art Historians in American Exile and Paul Frankl“, 26. 6., Moravská galerie, Brno

Cyklus přednášek

„Collegium Historiae Artium“

[Koná se každou druhou a poslední středu v měsíci, 15:30 hod., v zasedacím sále č. 117 Ústavu dějin umění AV ČR, Praha 1, Husova 4.]
26. 9. – **Jiří Roháček** (Ústav dějin umění AV ČR, Praha): „Soulad a rozpor epigrafického a uměleckohistorického stylu“

10. 10. – **Karl Rudolf** (Österreichisches historisches Institut, Madrid): „Auf dem Weg zu Rudolf II.: Die Übersendung von Kunst, Rarität und Gebrauchsgegenstand von Madrid nach Prag zur Zeit Philips II. und Philips III. von Spanien“

31. 10. – **Neil Cox** (University of Essex): „A Painting by Antoine Caron: Surrealism, Violence and History“

14. 11. – **Martin Pavlíček** (Palackého univerzita, Olomouc): „Sochařské dílo Severina Tischlera: Kubizující formy a pozdně barokní neomanýrismus“

28. 11. – **Matthias Waschek** (Musée du Louvre, Paris): „Fin-de-siècle Art: Femininity of Perception and Masculinity of Creation“

12. 12. – **Nicholas Sawicki** (University of Pennsylvania, Philadelphia): „Framing Picaso: Putování po pražských výstavách“

BULLETIN 2/2001

Ročník 13 / Volume 13

Vydává / Published by: Výbor Uměleckohistorické společnosti v Českých zemích (UHS) / Czech Association of Art Historians (CAAH)

Vychází 2x ročně / Published twice a year,
Redakce / Editors: L. Konečný, I. Muchka, L. Slaviček
Grafická úprava / Layout: ip

Adresa redakce / Editoria Address:

ÚDU AV ČR, Husova 4, 110 00 Praha 1

Tel. 2222 0120 Fax: 2222 1654

E-mail: muchka@kav.cas.cz

(písemné materiály zasílejte pokud možno na disketách 3,5", oper. systémy DOS, Windows, Apple / manuscripts should be written on floppies 3,5", system DOS, Windows or Apple, reprodukce z digit. kopírek nebo digit. záznamy/reproductions from digital copiers or scanned images)
ISSN 0862-612

© 2001 Uměleckohistorická společnost v českých zemích